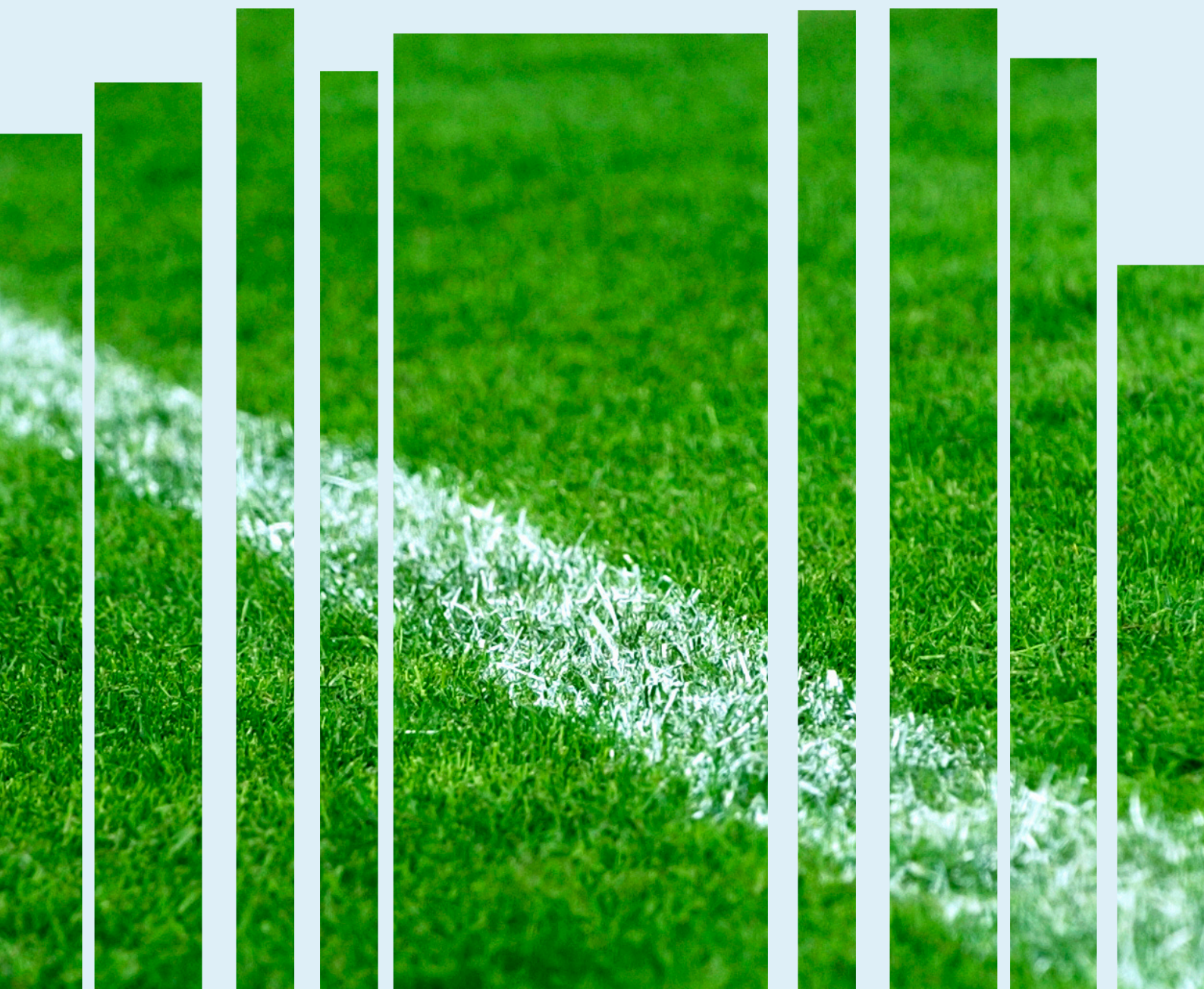

TRYGGARE SVERIGE

ORGANISERAD BROTTLIGHET INOM SVENSK IDROTT

En kartläggning av förekomsten av kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng

Adress:
Stiftelsen Tryggare Sverige
Carl Gustaf Lindstedts gata 3
112 69 STOCKHOLM
Telefon: 08-29 20 00
E-post: info@tryggaresverige.org
Hemsida: www.tryggaresverige.org

Att mångfaldiga innehållet i denna rapport, helt eller delvis, utan medgivande av Stiftelsen Tryggare Sverige, är förbjudet enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Förbudet gäller varje form av mångfaldigande såsom tryckning, kopiering, bandinspelning etc.

Organiserad brottslighet inom svensk idrott. En kartläggning av förekomsten av kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng

© Stiftelsen Tryggare Sverige

Upplaga 1
Stockholm 2026

Innehållsförteckning

Förord	7
Sammanfattning	9
Inledning	13
Syfte	14
Avgränsningar och definitioner	14
Tillvägagångssätt	15
Dokumentgranskning	15
Kunskapsöversikt	16
Enkätundersökning med samtliga specialidrottsförbund	17
Enkätundersökning med ett urval av idrottsföreningar	17
Nyckelpersonsintervjuer	19
Resultat	20
Dokumentgranskning	20
Kunskapsöversikt	26
Enkätundersökning med samtliga specialidrottsförbund	33
Enkätundersökning med ett urval av idrottsföreningar	41
Nyckelpersonsintervjuer	52
Avslutande reflektioner	66
Referenser	70
Bilaga	

Förord

Rapporter vittnar om en eskalering av brottsligheten i Sverige som under senare år präglas av en kraftig ökning av våldsbrott kopplade till kriminella gäng. Det handlar om organiserad brottslighet med konflikter mellan kriminella nätverk, utnyttjande av välfärdssystem, barn och unga som anlitas för att utföra grova brott med mera. Brottsligheten är inte begränsad till enbart utsatta områden utan påverkar samhället i stort.

Idrottsrörelsen tar ett stort ansvar för att motverka den brottslighet som är relaterad till idrotten. För att även i fortsättningen kunna vara en trygg och positiv kraft i samhället och kunna möta dessa nya utmaningar behöver vi stärka vår motståndskraft och förhindra att kriminella utnyttjar idrotten som en plattform för idrottsrelaterad brottslighet.

Riksidrottsförbundet har identifierat följande fokusområden där vi behöver utveckla vårt gemensamma arbete:

- Förhindra **kriminell infiltration** inom idrottsrörelsen.
- Stärka arbetet mot **organiserad idrottskorruption** i form av matchfixning kopplad till spelarkaden och oseriös förmedlarverksamhet av spelare.
- Förebygga och förhindra att barn och ungdomar i idrottsföreningar **rekryteras till kriminella gäng**.

Till att börja med behöver vi en nulägesrapport och öka kunskapen om hur dessa brottsfenomen drabbar idrottsrörelsen. Det är mot bakgrund av detta som Riksidrottsförbundet har beställt denna kartläggning av Stiftelsen Tryggare Sverige.

Nu går vi in i en ny fas där målsättningen är att idrottsrörelsen ska ha relevant kunskap om brottslighet och kunna agera vid behov eller utsatthet, samt stärka samarbetet med berörda myndigheter och andra organisationer för att motverka idrottsrelaterad brottslighet och därmed värna idrottsrörelsen och dess positiva betydelse för samhället.

Stockholm i april 2026

Riksidrottsförbundet

Mattias Hjelmberg
Tf. Generalsekreterare

Lena Sahlin
Säkerhetschef

Sammanfattning

Den här rapporten har sitt fokus på den organiserade brottslighetens påverkan på den svenska idrottsrörelsen när det gäller kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Viktiga frågeställningar i sammanhanget är vilka problem, utmaningar och ansvar som specialidrottsförbund och idrottsföreningar har samt vilken förmåga som finns för att kunna förebygga, upptäcka och hantera dessa brottstyper.

Rapporten består av fem delar där den första utgörs av en dokumentgranskning i syfte att kartlägga befintliga rutiner vid Riksidrottsförbundet när det gäller arbetet med att förebygga, rapportera och hantera organiserad brottslighet. Den andra delen utgörs av en kunskapsöversikt när det gäller förekomst av kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng inom svensk idrott. Den tredje delen är en enkätundersökning med samtliga specialidrottsförbund för att undersöka förbundens erfarenheter av organiserad brottslighet och förekomsten av rutiner för att förebygga, rapportera och hantera denna typ av brott. Den fjärde delen är en enkätundersökning med ett slumpmässigt urval av idrottsföreningar tillhörande specialidrottsförbund som uppgett att de under det senaste året fått kännedom om organiserad brottslighet, eller som på annat sätt har eller riskerar att få problem. Syftet är att ta del av idrottsföreningarnas erfarenheter av organiserad brottslighet i form av kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Vidare omfattar kartläggningen förekomsten av rutiner i idrottsföreningarna för att förebygga, rapportera och hantera denna typ av brott. Slutligen utgörs den sista delen av en intervjustudie med nyckelpersoner inom idrottsrörelsen och polisen i syfte att få en fördjupad bild av situationen och utmaningarna kopplat till organiserad brottslighet inom svensk idrott.

Av *dokumentgranskningen* framgår att Riksidrottsförbundet har ett välutvecklat ramverk i teorin, där det finns ett flertal styr- och policydokument som utgör stöd för hur organiserad brottslighet ska förebyggas, rapporteras och hanteras. Samtidigt visar granskningen på några övergripande utmaningar. För det första tenderar dokumenten att inkludera generella formuleringar och övergripande ambitioner snarare än konkreta skrivningar som tydliggör hur den organiserade brottsligheten faktiskt ska förebyggas, rapporteras och hanteras i praktiken. Detta gör att inriktningen för arbetet framstår som otydlig och svår att omsätta i operativa rutiner. För det andra framträder ansvarsfördelningen som oklar, både internt och i relationen till specialidrottsförbund, distriktsförbund och idrottsföreningar och samverkande aktörer (däribland Polismyndigheten och kommuner). Det framgår inte alltid vem som har mandat att fatta beslut, vem som bär det operativa ansvaret och hur ansvarsutkrävande ska ske vid brister, vilket riskerar att skapa osäkerhet vid genomförande. För det tredje saknas i stor utsträckning former för informationsdelning, incidenthantering och samordning vid faktiska händelser som rör kriminell infiltration och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Det saknas också i stor utsträckning rutiner för hur denna typ av brott ska rapporteras, hur information ska delas mellan relevanta aktörer och vilka kontaktvägar som ska användas vid akuta situationer. Avsaknaden av tydliga mekanismer för koordinering försvårar möjligheten att agera effektivt och samlat när brott uppstår. I sammanhanget ska noteras att Riksidrottsförbundet inte kan bestämma över den verksamhet som bedrivs av specialidrottsförbunden och idrottsföreningarna. Detta kan bidra till att vissa dokument är mer vägledande med generella formuleringar och övergripande ambitioner snarare än konkreta

skrivningar som tydliggör hur den organiserade brottsligheten faktiskt ska förebyggas, rapporteras och hanteras i praktiken.

Resultaten från *kunskapsöversikten* visar att både den vetenskapliga forskningen och relevanta aktörers kunskapsunderlag avseende organiserad brottslighet inom idrottsrörelsen är mycket begränsad. Den systematiska litteratursökningen i vetenskapliga databaser resulterade endast i fem svenska studier från det senaste decenniet, samtliga inom organiserad idrottskorruption med primärt fokus på matchfixning. Ett liknande mönster återfinns i det kunskapsunderlag som inhämtats från relevanta aktörer i form av Brottsförebyggande rådet, Polismyndigheten och internationella organisationer. Även om frågorna i vissa fall lyfts som angelägna, särskilt i internationella sammanhang, är kunskapsunderlaget fortsatt begränsat, både vad gäller omfattning och analytiskt djup. Tyngdpunkten ligger även här på organiserad idrottskorruption, främst i form av matchfixning och oseriös förmedlarverksamhet, medan andra former av organiserad brottslighet inom idrotten sällan uppmärksammas.

När det gäller *enkätundersökningen med specialidrottsförbunden* uppger sammanlagt 13 procent (9 st) av specialidrottsförbunden som besvarat enkäten att de vid minst ett tillfälle under de senaste 12 månaderna fått kännedom om någon form av organiserad brottslighet. I första hand handlar det om organiserad idrottskorruption (11%) och kriminell infiltration (10%), men det förekommer även erfarenheter av rekrytering av barn och unga till kriminella gäng (8%). Det är framför allt större specialidrottsförbund som uppger att de fått kännedom om organiserad brottslighet, men även små och mellanstora förbund svarar att de fått kännedom om denna typ av brott. Trots detta saknar många specialidrottsförbund grundläggande strukturer för att systematiskt kunna förebygga, rapportera och hantera den typ av organiserad brottslighet som denna undersökning avser, det vill säga kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng.

Resultaten från *enkätundersökningen med ett urval av idrottsföreningar* visar att både elit- och breddföreningar samt både stora och små föreningar drabbas av organiserad brottslighet. Totalt uppger 7 procent av de 1 826 slumpmässigt utvalda idrottsföreningarna som besvarat enkäten att de under det gångna året, vid minst ett tillfälle, fått kännedom om sådan brottslighet. Vanligast förekommande är kriminell infiltration (4%), följt av rekrytering av barn och unga (3%) och därefter organiserad idrottskorruption (2%). Även om nivåerna i absoluta tal är låga, visar resultaten att samtliga tre brottstyper berör idrottsföreningar inom flera idrotter och att fenomenen inte är isolerade till en viss typ av idrottsförening. Av undersökningen framgår också, i likhet med specialidrottsförbunden, att många idrottsföreningar saknar rutiner för att förebygga, rapportera och hantera denna typ av organiserad brottslighet. Det gäller särskilt när det kommer till rekrytering av barn och unga till kriminella gäng, där endast drygt 10 procent av föreningarna uppger att de har sådana rutiner.

Beträffande *intervjustudien* visar resultaten på en spretig verksamhet. Polismyndigheten har decentraliserat sitt ansvar och överlåtit åt polisregionerna, polisområdena eller till och med åt lokalpolisområdena att själva prioritera eller bortprioritera frågorna. Dessutom lyser forskarna, med några få undantag, med sin frånvaro. Kvar är de enskilda idrottsföreningarna och alla ideellt engagerade som, ofta utan några rutiner, har att försöka förebygga och hantera allt från rekrytering av barn och unga till kriminell infiltration och organiserad idrottskorruption. Ljuset i mörkret förefaller vara det arbetet som bedrivs av ett antal specialidrottsförbund och RF-SISU distrikt inom ramen för regeringens satsning ”Idrotts-

klivet” med syfte att stärka idrottens närvaro i utsatta områden. Samordnarna inom Idrottsklivet synes många gånger ha en bra bild av situationen och förefaller bedriva ett aktivt arbete med att stötta och stärka föreningarna. Verksamheten bedrivs dock i första hand i de utsatta områdena, och är i stor utsträckning inriktat mot fotbollen. Det är emellertid tydligt att den organiserade brottsligheten även förekommer i andra sporter än fotboll, och inte enbart berör utsatta områden.

Vad är då problemet? Inom forskningen diskuteras ofta hinder för att gå från teori till praktik. Det handlar bland annat om kommunikativa problem där aktörerna inte vet vad som förväntas av dem, kapabilitetsproblem som avser att aktörerna inte kan göra det som förväntas samt disponibilitetsproblem som handlar om att aktörerna inte vill göra det som förväntas. I detta fall går det inte bortse från inslag av samtliga av de ovan beskrivna problemen.

Förslag till fortsatt arbete

För att komma vidare och bygga upp tillräcklig förmåga att kunna förebygga, upptäcka och hantera denna typ av organiserad brottslighet inom idrotten krävs en rad åtgärder, allt från regeringen och Riksidrottsförbundet till specialidrottsförbund och enskilda idrottsföreningar.

När det gäller regeringen har Polismyndigheten nyligen (december 2025) fått i uppdrag att kartlägga hur kriminella nätverk infiltrerar idrottsrörelsen, med särskilt fokus på fotboll och korruption. Uppdraget syftar till att identifiera sårbarheter, motverka matchfixning och hot samt skydda föreningsdemokratien. Uppdraget är välkommet, men det behövs ytterligare åtgärder. En sådan åtgärd handlar om att i regleringsbrevet ställa krav på Polismyndigheten att bygga upp en ändamålsenlig organisation på nationell, regional och lokal nivå som säkerställer att polisen har förmåga att förebygga och utreda organiserad brottslighet inom idrotten. I detta ligger också att bygga upp en fungerande underrättelseverksamhet. Andra åtgärder är att utöka verksamheten inom ramen för Idrottsklivet till att även omfatta fler socioekonomiskt svaga områden än de som polisen definierar som utsatta, samt att säkerställa att verksamheten i större utsträckning än i dagsläget inkluderar fler idrotter. Vidare finns behov av att stimulera forskningen och den systematiska kunskapsuppbyggnaden när det gäller idrottsrelaterad brottslighet, inte minst vad gäller omfattning och konsekvenser av kriminell infiltration och organiserad idrottskorruption.

Riksidrottsförbundet bör tillsätta mer resurser centralt för att förstärka säkerhetsarbetet med syfte att hålla ihop och växla upp arbetet mot den organiserade brottsligheten inom idrottsrörelsen. Riksidrottsförbundet bör även ta fram tydliga rutiner i syfte att klargöra hur och till vem specialidrottsförbund, idrottsföreningar och enskilda ska rapportera misstankar om kriminell infiltration samt rekrytering av barn och unga inom idrotten. Motsvarande rutiner behöver tas fram när det gäller hur organiserad brottslighet ska förebyggas och, vid behov, hanteras. En viktig del är också att se över de olika typer av visselblåsarfunktioner som finns vid Riksidrottsförbundet. Till det kommer att klara ut former för informationsdelning, incidenthantering och samordning vid faktiska händelser. Vidare är det angeläget att klara ut hur samverkan med polisen ska gå till i praktiken, på olika nivåer. Likaså klara ut hur ett fördjupat samarbete med säkerhetsbranschen skulle kunna hjälpa till att förbättra säkerheten inom idrotten. Inte minst inom det tekniska området med allt från kamerateknik och passagekontroll till underrättelseinformation.

Beträffande specialidrottsförbunden bör dessa i nära dialog med Riksidrottsförbundet utarbeta relevanta styrdokument när det gäller det egna säkerhetsarbetet.

Detta omfattar bland annat rutiner för att förebygga, rapportera och hantera organiserad brottslighet i form av kriminell infiltration och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Andra åtgärder handlar om att klara ut hur samverkan med kommunerna och polisen ska gå till i praktiken samt att säkerställa att det vid specialidrottsförbunden finns en eller flera särskilt utpekade säkerhetsansvariga. Vidare bör samtliga specialidrottsförbund säkerställa att det finns en aktuell lägesbild, orsaksanalys och handlingsplan när det gäller brott kopplat till idrotten. Detta inkluderar även organiserad brottslighet i form av kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng.

För idrottsföreningarna är det angeläget att, i nära dialog med respektive specialidrottsförbund, utarbeta relevanta styrdokument när det gäller det egna säkerhetsarbetet. Detta omfattar bland annat rutiner för att förebygga, rapportera och hantera organiserad brottslighet i form av kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Vidare bör samtliga idrottsföreningar klara ut hur samverkan med kommunerna och polisen ska gå till i praktiken på lokal nivå. Särskilt vad gäller situation på och i anslutning till idrottsanläggningarna utifrån ett barn- och genusperspektiv. Större idrottsföreningar och idrottsföreningar i utsatta områden bör också säkerställa att det finns en särskilt utpekad säkerhetsansvarig.

När det gäller Polismyndigheten finns det på nationell nivå ett behov av ett tydligare strategiskt ledarskap samt en mer centraliserad och specialiserad verksamhet för att styra, leda och samordna polisverksamheten så att den bygger nödvändig polisiära förmåga att förebygga, upptäcka och utreda organiserad brottslighet inom idrotten. Det finns också ett behov av att stärka arbetet på regional nivå genom att införliva frågorna inom ramen för verksamheten i de Regionala underlättelsecentralerna (Ruc). På motsvarande sätt kan det lokala arbetet förstärkas genom att utveckla och förtydliga rollen för de regionala idrottssamordnarna. Därtill är det viktigt att Polismyndighetens arbete med att förebygga, upptäcka och utreda organiserad brottslighet inkluderar andra idrotter än enbart fotbollen. Vidare bör Polismyndigheten ta fram nödvändiga rutiner, processer och system för att säkerställa att det finns relevant statistik över polisanmälningar rörande organiserad brottslighet inom idrotten, vilket saknas i dagsläget. Till detta kommer att Polismyndigheten, i dialog med Riksidrottsförbundet och specialidrottsförbunden, behöver säkerställa att det finns en aktuell lägesbild vad gäller utsatthet för organiserad brottslighet inom idrotten samt att myndigheten genomför en orsaksanalys och tar fram en aktörgemensam handlingsplan när det gäller organiserad brottslighet inom idrotten.

Slutligen måste kommunerna inkludera frågor som rör organiserad brottslighet kopplat till idrotten i det lagstadgade brottsförebyggande ansvaret och arbetet. Kommunerna behöver också utveckla sitt lagstadgade brottsofferstödande ansvar till att också omfatta de som drabbas av brott kopplat till idrotten. Ett sätt att säkerställa en sådan utveckling är att kommunernas säkerhetschefer får ett utpekad ansvar också när det gäller brottsligheten kopplat till idrotten. Vid sidan av detta krävs att kommunerna tar ansvar för säkerheten och tryggheten på och i anslutning till befintliga idrottsanläggningar samt att de beaktar frågor som rör säkerhet och trygghet vid utformningen av nya eller vid ombyggnation av gamla idrottsanläggningar; allt för att i så stor utsträckning som möjligt kunna bygga bort brottsligheten och bygga in tryggheten.

Inledning

Under de senaste åren har det svenska samhället genomgått stora förändringar som medfört enorma utmaningar i form av en grövre och mer organiserad brottslighet, omfattande gängkriminalitet och våldsbejakande extremism. Problemen består emellertid inte enbart av den grövsta brottsligheten. Många kommuner har en allvarlig situation med anonymitet, bristande social kontroll och olika typer av brott som påverkar människors trygghet i vardagen, så kallade livskvalitetsbrott. Kortfattat handlar det om den typ av synliga brott och ordningsstörningar som medborgarna själva har upplevt, sett eller hört talas om och som därmed har en negativ påverkan på ett kvarter, ett bostadsområde eller ett helt samhälle. Det gäller bland annat öppen drogförsäljning, ungdomsgång som stör ordningen i offentlig miljö, skadegörelse samt bostadsinbrott och misshandel.

Sammantaget har utvecklingen inneburit att brottsligheten har kommit att bli en av de viktigaste politiska frågorna. Brottsligheten och den otrygghet och de stora säkerhetsproblem som följer i dess spår påverkar i allt större utsträckning var människor väljer att bosätta sig, var företag etablerar sin verksamhet, hur olika investeringsbeslut fattas samt hur personer lever sina liv och rör sig i vardagen.

Många av de problem som finns i samhället i stort förekommer även inom idrotten. Det handlar om allt från sexuella ofredanden och skadegörelse till våld och hot mot enskilda medarbetare, ledare och förtroendevalda (se t.ex. Stiftelsen Tryggare Sverige, 2023a, 2023b). Det finns också idrotts specifika problem i form av till exempel huliganism och matchfixning, men även ”kapningar” av hela idrottsföreningar där föreningsdemokratins sätts ur spel¹. Andra problem handlar om kriminella nätverk med egna idrottsföreningar och seriespelande lag samt korruption och annan grov ekonomisk brottslighet. Även den fysiska miljöns utformning av idrottsanläggningar bidrar i vissa fall till uppkomsten av brott och otrygghet. Till detta kommer andra hot om allvarliga angrepp i samband med idrottsevenemang, ytterst terrorism.

Ovanstående innebär att idrotten, som är Sveriges största folkrörelse med ungefär 18 000 idrottsföreningar och över 3 miljoner medlemmar (RF, 2026), inte bara påverkas av utan också har möjlighet att påverka de förhållanden som bidrar till uppkomsten av brott och otrygghet i samhället. Idrottsrörelsens viktiga roll i detta sammanhang aktualiseras i än större utsträckning i och med den lag som reglerar kommunernas skyldighet att förebygga brott som trädde i kraft den 1 juli 2023.

För att säkerställa att alla inblandade aktörer i form av publik, idrottsutövare och andra funktioner inom idrotten kan erbjudas en säker och trygg miljö före, under och efter en träning eller tävling är det viktigt att det inom samtliga specialidrottsförbund och idrottsföreningar finns förmåga att förstå denna problematik, och dess lösningar.

¹ Ett samlingsbegrepp för den typ av handlingar som syftar till att påverka personer i sin tjänsteutövning är otillåten påverkan. Begreppet omfattar olika påverkansformer som t.ex. våld, hot, trakasserier, skadegörelse och korruption i syfte att få någon att agera till sin fördel genom att fatta felaktiga beslut, avstå från att ingripa eller förbise fakta (se Jonsson m.fl., 2017).

Syfte

Syftet med denna undersökning är att kartlägga situationen och utmaningarna kopplat till kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng.

Viktiga frågeställningar i sammanhanget är vilka problem, utmaningar och ansvar som specialidrottsförbund och idrottsföreningar har samt vilken förmåga som finns för att kunna förebygga, upptäcka och hanterar dessa brottstyper.

Avgränsningar och definitioner

I rapporten används ett antal begrepp som behöver definieras för att undvika missförstånd. Riksidrottsförbundets definition av de aktuella begreppen är följande:

Kriminell infiltration inom idrottsrörelsen avser personer involverade i organiserad brottslighet som väljs in i styrelser, bildar idrottsföreningar, tar anställning inom förbund/föringar eller på annat sätt kontrollerar hela eller delar av förbund/föreningar för att i ett senare skede utnyttja dessa, till exempel som plattform för bedrägerier eller för att påverka demokratiska beslut.

Organiserad idrottskorruption avser organiserad brottslighet som utnyttjar idrotten i syfte att påverka resultatet av matcher/tävlingar eller spelobjekt kopplat till matcher och tävlingar så kallad matchfixning samt organiserad brottslighet som utnyttjar idrotten/idrottare för oseriös förmedlarverksamhet.

Rekrytering av barn och unga till kriminella gäng handlar om att idrotten och idrottsmiljöer används för att söka kontakt med barn och unga i syfte att rekrytera dem till kriminella gäng eller kriminella handlingar.

Riksidrottsförbundets definition är således den begreppsdefinition som har använts i denna rapport.

Tillvägagångssätt

Denna rapport bygger på fem delar. Inledningsvis genomfördes en dokumentgranskning i syfte att kartlägga befintliga system, processer, riktlinjer, nätverk och forum vid Riksidrottsförbundet när det gäller arbetet med att förebygga, rapportera och hantera kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng (hädanefter kallade brottsfenomen).

Parallellt påbörjades arbetet med en kunskapsöversikt av material från bland annat Brottsförebyggande rådet, Polismyndigheten och Riksidrottsförbundet samt internationella organisationer som Europol, UNODC och EUCPN². Vidare genomfördes en systematisk litteratursökning av forskningsläget av de aktuella brottsfenomenen.

Efter dessa moment genomfördes en enkätundersökning med samtliga 72 specialidrottsförbund i syfte att undersöka förbundens erfarenheter när det gäller förekomsten och omfattningen organiserad brottslighet. Enkätundersökningen syftade även till att kartlägga i vilken utsträckning specialidrottsförbunden har rutiner för att förebygga, rapportera och hantera organiserad brottslighet.

Därefter genomfördes en enkätundersökning med ett slumpmässigt urval av drygt 4 300 idrottsföreningar tillhörande specialidrottsförbund som uppgivit att de under det senaste året fått kännedom om kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och/eller rekrytering av barn och unga till kriminella gäng, eller som på annat sätt har problem eller riskerar att få problem. Syftet var att ta del av idrottsföreningarnas erfarenheter av organiserad brottslighet samt förekomsten av rutiner för att rapportera, förebygga och hantera denna typ av brott i föreningarna.

Slutligen utgörs den sista delen en intervjustudie med nyckelpersoner inom idrottsrörelsen och polisen i syfte att få en fördjupad bild av situationen och utmaningarna kopplat till organiserad brottslighet inom svensk idrott.

Dokumentgranskning

Dokumentgranskningen genomfördes systematiskt utifrån en mall där varje dokument först bedömts utifrån typ, aktualitet och övergripande innehåll. Därefter har dokumentets juridiska status (tvingande eller vägledande) och målgrupp tydliggjorts. Ett centralt inslag i granskningen har varit att undersöka om, och i så fall hur, dokumenten behandlar brottsförebyggande arbete med särskilt fokus på kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella nätverk. För de dokument där brottsförebyggande arbete nämns har granskningen gått vidare med att analysera tydlighet i begreppsdefinitioner, ansvarsfördelning och eventuella skrivningar om samverkan och samverkanformer. I de fall brottsförebyggande arbete inte berörs har en bedömning gjorts av om det är rimligt att dokumentet ändå borde behandla dessa frågor. För att säkerställa att relevant innehåll inte förbises har även en riktad sökning genomförts på centrala begrepp som "säkerhet", "trygghet", "organiserad brottslighet", "matchfixning", "bedrägerier", "mutor" och liknande. Granskningen har därigenom gett en strukturerad bild av i vilken utsträckning och på vilket sätt dessa frågor adresseras i Riksidrottsförbundets styrdokument.

² The United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) & European Crime Prevention Network (EUCPN).

Urvalet har gjorts av Riksidrottsförbundet och granskningen är genomförd utifrån detta material, vilket innebär att det kan finnas dokument eller andra viktiga handlingar som är relevanta för arbetet mot kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng som inte har inkommit till Stiftelsen Tryggare Sverige. Dokument som inkluderats i arbetet innefattar allt från övergripande styrdokument till mer riktade riktlinjer, handlingsplaner och strategier.

Kunskapsöversikt

För att ta del av relevant kunskap vad gäller kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng inom svensk idrott genomfördes inledningsvis en genomgång av material från Brottsförebyggande rådet, Polismyndigheten och Riksidrottsförbundet samt internationella organisationer som Europol, UNODC och EUCPN. Till det kommer sökningar i Google Scholar och Digitala Vetenskapliga Arkivet (DiVA).

Utifrån detta inledande arbete genomfördes en systematisk litteratursökning för att få en mer heltäckande bild av forskningsläget med fokus på kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Sökningar genomfördes under maj 2025 i fem databaser³.

Sökstrategin utvecklades initialt i Criminology collection (CRCO) och anpassades sedan för de övriga databaserna med särskild hänsyn tagen till respektive databas kontrollerade vokabulär och söksyntax. Litteraturstudien syftade till att vara så bred ämnesmässigt att all relevant litteratur kunde identifieras. Av denna anledning söktes även på områden som anses nära kopplade till organiserad brottslighet och idrottsrörelsen.

Söktermerna inkluderade, men var inte begränsade till:

- termer för olika typer av kriminella grupperingar: (t.ex. street gangs, organized crime, crime clans, drug cartels).
- termer som beskriver brottsområden nära förknippade med kriminella grupperingars verksamhet: (t.ex. infiltration, bribery, racketeering, corruption, fraud, economic crime, white collar crime, harassment, threats, match fixing, image laundering).
- termer som beskriver miljöer och områden som är hårt drabbade av brottslighet: (t.ex. high-crime areas, hot spots, vulnerable areas).
- termer som beskriver miljöer och aktiviteter som är idrottsrelaterade (t.ex. sports, sports club, sports association, athletic clubs, youth activities, after-school club).

Inklusionskriterierna har utformats med breda ramar i syfte att fånga in alla relevanta studier utifrån uppdragets syfte och centrala frågeställningar. Detta innebär att personer i alla åldrar och kön inkluderas, liksom individer från olika typer av kriminella nätverk som kan benämnas på olika sätt, såsom organiserad brottslighet, Mc-gäng, gatugäng m.m.

Urvalet är geografiskt brett i termer av forskningsaktörernas hemvist, men endast studier som har undersökt svenska förhållanden har inkluderats. Det innebär att även om en del av forskningen har bedrivits vid internationella universitet har

³ Criminology collection (CRCO), SAGE journals online (SAJO), Public health database (PUHD), PsycINFO (PSIN) och Sociology Collection (SOCO).

studierna haft ett tydligt fokus på Sverige. Antingen genom att de utgår från svenska data, svenska fall eller genom att svenska förhållanden jämförs med andra länder med liknande samhällsstrukturer. Studier som enbart behandlar situationen i andra länder, utan koppling till svenska förhållanden, har exkluderats. Denna avgränsning har gjorts för att säkerställa att resultaten är relevanta och praktiskt användbara för svenska beslutsfattare och yrkesverksamma.

Exklusionskriterierna är också tydligt definierade; a) studien rörde inte svenska förhållanden eller b) studien motsvarade inte syftet med litteratursökningen. Detta innebär att studier som exempelvis behandlar våldsbejakande extremism eller fotbollsfirmer exkluderas, eller brottstyper som inte direkt är kopplade till kriminella nätverk, exempelvis narkotikamissbruk.

Litteratururvalet genomfördes i flera steg, först genom den initiala litteratursökningen med de utvalda söktermerna. Därefter rensades dubletter bort och återstående träffar granskades utifrån abstract enligt exklusionskriterierna. Studier som bedömdes relevanta eller där osäkerhet fanns beställdes i fulltext, därefter bedömdes fulltexterna.

Enkätundersökning med samtliga specialidrottsförbund

En enkätundersökning i form av ett digitalt frågeformulär skickades ut i maj 2025 till samtliga 72 specialidrottsförbund inom Riksidrottsförbundet⁴ innehållande ett tiotal frågor. Efter cirka två veckor skickades en påminnelse med en förfrågan om att svara på enkäten. En sista påminnelse gick ut till samtliga specialidrottsförbund i slutet av juni med information om när enkäten stängdes. Sammanlagt inkom 70 svar, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 97 procent.

Frågorna handlade om i vilken utsträckning och på vilket sätt specialidrottsförbunden fått kännedom om förekomsten av kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och ungdomar under det gångna året. Enkätundersökningen syftade även till att kartlägga i vilken utsträckning förbunden har rutiner för att förebygga, rapportera och hantera organiserad brottslighet.

För att undersöka om det finns eventuella skillnader mellan olika typer av specialidrottsförbund kategoriserades förbunden utifrån storlek (stora, mellanstora och små förbund) samt i vilken utsträckning förbunden samlar en större del av barn- och ungdomsidrotten inom svensk idrott.

Enkätundersökning med ett urval av idrottsföreningar

För att få en fördjupad bild av situationen och utmaningarna när det gäller kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och ungdomar genomfördes ytterligare en enkätundersökning, med ett stratifierat men slumpvist urval av idrottsföreningar tillhörande 14 specialidrottsförbund. Valet av nio av dessa 14 specialidrottsförbund grundar sig i att de uppgivit att de under det senaste året har utsatts för någon av de aktuella brottsfenomenen som omfattas av denna undersökning. De resterande fem specialidrottsförbunden har inkluderats då kunskapsöversikten understryker att det finns problematik eller risk för problematik inom dessa idrotter.

⁴ Riksidrottsförbundet (RF) är idrottsrörelsens samlade organisation med uppgift att stödja, företräda, leda och samordna idrottsrörelsen i gemensamma frågor, såväl nationellt som internationellt. RF har 72 specialidrottsförbund, vilka i sin tur sammanlagt har cirka 19 000 anslutna idrottsföreningar (ibid.).

Syftet med urvalsdesignen var att säkerställa att idrotterna representerades i förhållande till sin faktiska storlek, samtidigt som det totala antalet tillfrågade idrottsföreningar hölls konstant. Undersökningspopulationen bestod av samtliga idrottsföreningar inom de 14 olika specialidrottsförbund.

Som första steg delades populationen in i 14 strata, där varje stratum motsvarade ett specialidrottsförbund. Stratifieringen genomfördes för att säkerställa att varje specialidrottsförbund fick ett urval som stod i proportion till dess andel av det totala antalet idrottsföreningar i populationen. Storleken på respektive specialidrottsförbund definierades utifrån det totala antalet idrottsföreningar som förbunden består av enligt tillgängliga registerdata på Riksidrottsförbundets hemsida.

Antalet idrottsföreningar som tilldelades varje stratum beräknades proportionellt. Detta innebär att specialidrottsförbund med ett större antal idrottsföreningar tilldelades ett större antal föreningar i urvalet, medan mindre specialidrottsförbund tilldelades färre. Den proportionella fördelningen säkerställer att urvalet sammantaget speglar populationens struktur och minskar risken för snedvridning till följd av över- eller underrepresentation av enskilda idrotter.

I praktiken genomfördes fördelningen genom att varje specialidrottsförbunds andel av det totala antalet idrottsföreningar i populationen beräknades och därefter multiplicerades med urvalets storlek.

När antalet idrottsföreningar per specialidrottsförbund hade fastställts genomfördes ett slumpmässigt urval inom varje stratum. Urvalet genererades i statistikprogrammet R, med utgångspunkt i ett komplett datamaterial som innehöll samtliga idrottsföreningar inom de 14 specialidrottsförbunden.

För att genomföra urvalet användes funktioner från paketet ”dplyr”. Inom varje stratum drogs idrottsföreningar slumpmässigt utan återläggning, vilket innebär att varje förening inom respektive specialidrottsförbund hade samma sannolikhet att väljas, givet stratats storlek. Detta tillvägagångssätt säkerställer att urvalet inom varje specialidrottsförbund är obundet och att resultaten kan generaliseras till motsvarande population, under antagande om tillräcklig svarsfrekvens.

Enkäten skickades ut i juni 2025 till ett slumpmässigt urval av 4 326 idrottsföreningar innehållande ett tiotal frågor. Efter cirka två veckor skickades en påminnelse med en förfrågan om att svara på enkäten. En sista påminnelse gick ut i september med information om när enkäten stängdes. Sammanlagt inkom 1 912 svar, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 44 procent (se tabell 1).

I alla undersökningar förekommer ett internt bortfall på grund av att personer i vissa fall väljer att inte svara på en eller flera frågor. I en digital enkät som denna är det interna bortfallet generellt sett lågt till följd av inbyggda logiska kontroller.

Utformningen av enkätundersökningen återspeglade i stor utsträckning enkätundersökningen med specialidrottsförbunden. Skillnaden utgörs främst av ett inledande kapitel med bakgrundsfrågor om bland annat den svarandes roll i föreningen och medlemsantal. Detta för att undersöka om det finns eventuella skillnader mellan olika typer av idrottsföreningar beroende på dess karaktär.

Tabell 1. Urval av föreningar, antal svar och svarsfrekvens för respektive specialidrottsförbund.

Specialidrottsförbund	Urval	Antal svar	Svarsfrekvens
Bandy	94	43	46%
Basket	172	83	48%
Budo/kampsport	455	300	66%
Cricket	50	17	34%
Fotboll	1 518	560	37%
Handboll	219	95	43%
Innebandy	439	180	41%
Ishockey	265	127	48%
Judo	83	79	95%
Korpen	142	50	35%
Ridsport	419	183	44%
Simning	161	84	52%
Taekwondo	111	46	41%
Tennis	198	65	33%
Totalt	4 326	1 826	44%

Nyckelpersonsintervjuer

För att få en fördjupad bild av situationen och utmaningarna kopplat till organiserad brottslighet, och då särskilt vad gäller kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng genomfördes ett 30-tal nyckelpersonsintervjuer. Intervjuerna var av semistrukturerade karaktär och genomfördes med företrädare för Riksidrottsförbundet, RF-SISU distrikt, Specialdistriktsförbundet, Svenska Fotbollförbundet och Polismyndigheten. Intervjuerna genomfördes under november och december 2025 och i början av januari 2026 via Teams.

Utöver att få mer kunskap om problemens förekomst och omfattning var centrala frågeställningar i intervjuerna att kartlägga vilken roll, ansvar och mandat som åvilar respektive aktörer.

Vilken typ av information/kunskap om situationen och utmaningarna när det kommer till den organiserade brottsligheten i allmänhet och de aktuella brotts typerna i synnerhet som nyckelpersonerna hade var inte känt innan intervjuerna. Av denna anledning gjordes en tematisk analys med en induktiv ansats (Braun & Clarke, 2013; Davies & Hughes, 2014).

Resultat

Dokumentgranskning

Sammanfattningsvis visar resultaten från dokumentgranskningen att Riksidrottsförbundet har ett välutvecklat ramverk i teorin, där det finns ett flertal styr- och policydokument som utgör stöd för hur organiserad brottslighet ska förebyggas, rapporteras och hanteras. Samtidigt visar granskningen på några övergripande utmaningar. För det första tenderar dokumenten att inkludera generella formuleringar och övergripande ambitioner snarare än konkreta skrivelser som tydliggör hur organiserad brottslighet faktiskt ska förebyggas, rapporteras och hanteras i praktiken. Detta gör att inriktningen för arbetet framstår som otydlig och svår att omsätta i operativa rutiner. För det andra framträder ansvarsfördelningen som oklar, både internt och i relationen till specialidrottsförbunden, distriktsförbund och idrottsföreningar och samverkande aktörer. Det framgår inte alltid vem som har mandat att fatta beslut, vem som bär det operativa ansvaret och hur ansvarsutkrävande ska ske vid brister, vilket riskerar att skapa osäkerhet vid genomförande. För det tredje saknas i stor utsträckning former för informationsdelning, incidenthantering och samordning vid faktiska händelser. Det saknas också etablerade rutiner för hur incidenter ska rapporteras, hur information ska delas mellan relevanta aktörer och vilka kontaktvägar som ska användas vid akuta situationer. Avsaknaden av tydliga mekanismer för koordinering försvårar möjligheten att agera effektivt och samlat när brott uppstår. Sammantaget pekar resultaten på behovet av att ta fram konkreta rutiner i syfte att klargöra hur och till vem specialidrottsförbund, idrottsföreningar och enskilda ska rapportera misstankar om kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga inom idrotten. I sammanhanget ska noteras att Riksidrottsförbundet inte kan bestämma över specialidrottsförbundens eller idrottsföreningarnas verksamheter. Detta kan bidra till att vissa dokument är mer vägledande med generella formuleringar och övergripande ambitioner snarare än konkreta skrivelser som tydliggör hur den organiserade brottsligheten faktiskt ska förebyggas, rapporteras och hanteras i praktiken.

Bakgrund

Som en del i Stiftelsen Tryggare Sveriges uppdrag för Riksidrottsförbundet med fokus på den organiserade brottslighetens påverkan på den svenska idrottsrörelsen, särskilt vad gäller kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga, har en omfattande kartläggning genomförts av relevanta styrdokument.

Kartläggningen omfattar befintliga system, processer, riktlinjer, nätverk och forum vid Riksidrottsförbundet när det gäller att förebygga, rapportera och hantera kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng.

Styr- och policydokument spelar en central roll i arbetet med att förebygga, rapportera och hantera incidenter då de anger riktning, tydliggör ansvar och skapar transparens. Vikten av ett välfungerande ramverk av styr- och policydokument för en paraplyorganisation som Riksidrottsförbundet grundar sig även i att de är viktiga som utgångspunkt i specialidrottsförbund, RF-SISU distrikt och idrottsföreningar. Genom verksamhetsplaner och interna riktlinjer och andra typer av dokument blir det möjligt att styra verksamheten mot uppsatta mål och samtidigt säkerställa att den bedrivs i enlighet med befintliga lagar och aktuella värdegrunder.

Föreliggande granskning är inte en uttömmande kartläggning på så sätt att den omfattar samtliga styrdokument som på något sätt kan tänkas röra säkerhetsarbetet inom idrottsrörelsen. Fokus här är på dokument med koppling till krimi-

nell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Det är inte heller en utvärdering av i vilken utsträckning dessa styrdokument tillämpas eller om de har avsedd effekt.

De övergripande frågeställningarna vid granskningen av styr- och policydokument har varit följande:

- Vilka dokument behandlar brottsförebyggande arbete mot kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och/eller rekrytering av barn och unga till kriminella gäng?
- Är dokumenten ändamålsenliga?
- Är dokumenten tydliga, eller lämnar de utrymme för olika tolkningar för användarna?

Totalt har nio styr- och policydokument granskats (se bilaga 1 för en förteckning över granskade dokument). Urvalet har gjorts av Riksidrottsförbundet och granskningen är genomförd utifrån detta material, vilket innebär att det kan finnas dokument eller andra viktiga handlingar som är relevanta för arbetet mot kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng som inte har inkommit till Stiftelsen Tryggare Sverige.

Styrdokument är olika skrivna underlag som används som stöd för åtgärder. I vissa fall för långsiktig planering, i andra fall för att hantera enskilda ärenden eller frågor. Vissa styrdokument används som ställningstaganden och principförklaringar, som policy, etiska riktlinjer och värdegrund. Andra för att tillämpa principerna, som uppförandekoder, handlingsplaner, checklistor och arbetsmaterial.

Resultatet från granskningen inleds med en analys av dokument av strategiska karaktär. Därefter beskrivs resterande dokument som har bedömts relevanta med fokus på kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng.

Resultat

De strategiska dokumenten är *Strategisk plan 2022–2025*, *Nationell strategi - Idrott och kriminalitet* samt *Överenskommelse mellan Riksidrottsförbundet och Polismyndigheten*. Samtliga dokument bedöms vara relevanta för idrottsrörelsens förmåga att rapportera, förebygga och hantera kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng.

Strategisk plan 2022–2025

Detta strategiska dokument för svensk idrottsrörelse för perioden 2022–2025 bygger vidare på *Strategi 2025*, som antogs vid Riksidrottsförbundets stämma år 2015. Med en fastställd vision, värdegrund och verksamhetsidé utgör fem prioriterade så kallade ”utvecklingsresor”⁵ kärnan i strategin, som syftar till att göra svensk idrott mer tillgänglig, hållbar och livslång.

”Utvecklingsresorna” berör i viss mån värderings- och trygghetsfrågor som kan associeras med en bred syn på social prevention, men detta är inte strategins huvudsakliga fokus. Tyngdpunkten ligger snarare på långsiktiga mål om ledarskap, hållbarhet och inkludering än på att adressera brott eller brottsrelaterade risker.

⁵ (1) En ny syn på träning och tävling, (2) Den moderna föreningen engagerar, (3) Inkluderande idrott för alla, (4) Jämställdhet för en framgångsrik idrott, (5) Ett starkt ledarskap.

Strategin saknar ett tydligt brottsförebyggande perspektiv och tar inte upp specifika brottstyper, riskmiljöer eller situationer där organisationens arbete kan bidra till att motverka brott. Detta innebär också att de brottsfenomen som rapporten behandlar, alltså kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng, inte alls beaktas.

Strategin fungerar därför mer som en vägledning för ett värdebaserat och normstärkande arbete än som ett instrument för konkreta brottsförebyggande insatser. Det finns således utrymme för att inom ramen för strategin beakta detta vid kommande revidering.

Frågor som rör ledarskap och styrning är exempelvis centrala delar i strategin, vilket gör dokumentet till en naturlig plats att adressera frågor som handlar om risker för kriminell infiltration och oegentligheter i föreningslivet.

Kommersialiseringen inom idrotten lyfts som en utmaning, men utan att nämna riskerna som följer i form av exempelvis penningtvätt, oegentlig sponsring eller korruption vid evenemang. Samtidigt tar dokumentet upp vikten av att "navigera i en kommersialiserad värld". I dokumentet uttrycks oro för kommersialiseringens konsekvenser och oklara gränser mellan ideell och kommersiell verksamhet. Evenemangsverksamhet och sponsorintäkter lyfts fram, där det finns dokumenterade risker för korruption, penningtvätt och infiltration.

I dokumentet behandlas åtgärder för att förhindra att barn och unga väljer att sluta idrotta, men det finns inga skrivningar om risken för rekrytering till kriminella nätverk, trots att idrotten ofta anses som en av de främsta skyddsfaktorerna mot en sådan utveckling.

Nationell strategi - Idrott och kriminalitet

Dokumentet är centralt utifrån syftet med detta uppdrag då det beskriver idrottsrörelsens samlade strategi för att möta brottslighet som riktas mot eller utgår från idrottsverksamhet. I likhet med *Strategisk plan 2022–2025* är denna strategi gällande för perioden 2022–2025 och berör den svenska idrottsrörelsen brett, men skiljer sig åt i det avseendet att externa aktörer såsom Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Brå tydligare beskrivs som samverkansparter.

Strategins huvudsakliga innehåll berör arbetet med att förebygga och hantera idrottsrelaterad brottslighet, skapa trygga och säkra miljöer för alla utövare, och stärka föreningsdemokratins mot otillåten påverkan. Specifika brottstyper som behandlas är hot, våld, trakasserier, otillåten påverkan, matchfixning och ordningsstörningar. Mål, ansvarsfördelning och samverkansformer mellan idrottens aktörer och externa parter finns även inkluderade samt konkreta exempel, målsättningar och indikatorer, vilket gör dokumentet överskådligt.

Även om det brottsförebyggande arbetet är ett genomgående tema i strategin, saknas emellertid explicita skrivningar om kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Dessa behandlas endast indirekt genom beskrivningar av tillvägagångssätt som otillåten påverkan, hot och våld för kriminell infiltration respektive matchfixning för organiserad idrottskorruption. Denna "indirekta approach" blir extra tydlig när det gäller rekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Även om hot och våld nämns, saknas ett uttryckligt barn- och ungdomsperspektiv samt en tydlig koppling till gängkriminalitet. En uttalad koppling till organiserad brottslighet saknas också vilket gör att strategin riskerar att missa de bakomliggande strukturerna till dessa brottstyper.

Överenskommelse mellan Riksidrottsförbundet och Polismyndigheten

Överenskommelse mellan Riksidrottsförbundet och Polismyndigheten har en kompletterande funktion då det formaliserar samarbetet mellan idrottsrörelsen och Polismyndigheten när det gäller frågor som rör säkerhet och trygghet. Detta är en överenskommelse mellan parterna som fastställer gemensamma mål, ansvar och samverkansområden i syfte att förebygga brott och öka tryggheten inom idrotten.

Nyckelområde är brottsförebyggande samverkan, föreningsdemokratiskt skydd, trygghetsskapande åtgärder vid evenemang och bekämpning av matchfixning och organiserad brottslighet kopplad till idrotten. I likhet med *Nationell strategi - Idrott och kriminalitet* saknas tydliga begreppsanvändningar av de bredare brottsfenomenen. I stället är det tillvägagångssätten som behandlas. Som exempel beskrivs Riksidrottsförbundets och Polismyndighetens nolltolerans och åtaganden att arbeta proaktivt mot hot, våld och otillbörlig påverkan.

Begrepp som systemhotande brottslighet, matchfixning, otillbörlig påverkan används, men utan formella definitioner. Dokumentet förutsätter att parterna har en gemensam förståelse, vilket i praktiken kan kräva ytterligare vägledning via handlingsplaner.

Matchfixning nämns som ett centralt hot mot idrottens integritet, att parterna ska samarbeta för att avslöja och motverka sådan påverkan, samt att parterna ska ”samarbeta för att minska antalet individer i, och nyrekrytering till, brottsaktiva sammanslutningar som verkar i anslutning till idrottsevenemang”. Detta indikerar en medvetenhet om problematiken med rekryteringsrisker, även om barn och unga inte nämns specifikt. Stärkande av föreningsdemokratien; detta adresseras som ett sätt att stå emot otillbörlig påverkan och organiserad infiltration.

Viss utveckling vore önskvärd, även om matchfixning och otillbörlig påverkan redan behandlas mer konkret. Kriminell infiltration i idrottsföreningar bör nämnas mer tydligt som en särskild risk. Rekrytering av barn och unga till kriminella gäng borde adresseras direkt, då idrotten är en central social arena med potential att både skydda och riskera att utsätta unga. Ett tillägg om barn och ungas utsatthet samt förebyggande samverkan med socialtjänst och skola skulle stärka dokumentets brottspreventiva funktion.

Denna överenskommelse är ett strategiskt viktigt dokument i arbetet med att förebygga brott inom idrotten. Dokumentet visar att Riksidrottsförbundet och Polismyndigheten uppfattar sig ”dela ansvaret” för att skydda idrotten från systemhotande brottslighet, inklusive matchfixning och påverkan från kriminella nätverk.

Styrkor är att det finns ett tydligt fokus på samverkan och trygghet, nolltolerans mot hot och våld samt gemensamma åtaganden och uppföljning. Däremot finns ett behov av att mer explicit beskriva hur föreningsinfiltration ska hanteras. Vidare krävs tydligare åtgärder mot rekrytering av barn och unga samt framtagande av definitioner och konkreta verktyg för att stärka brottsförebyggande arbete på lokal nivå.

Övriga dokument

Vid sidan av de strategiska dokumenten finns även vissa andra dokument som mer eller mindre berör de olika brottstyper som är föremålet för denna granskning.

Kriminell infiltration

Dokument som finns tillgängliga för idrottsrörelsen i dagsläget och som i någon utsträckning behandlar kriminell infiltration är *Checklista säkerhetsarbete innan och under ett evenemang*, *Checklista vid misstanke om oegentligheter* samt *Hot, våld och trakasserier inom idrotten*.

Checklista säkerhetsarbete innan och under ett evenemang

Dokumentet är ett stöd för säkerhetsarbetet vid idrottsevenemang, med ett tydligt fokus på det operativa arbetet kopplat till fysiska evenemang, inklusive skydd mot antagonistiska hot. Infiltration beaktas i kontexten insiderhot med skrivningar som "obehöriga som infiltrerar i serviceorganisationen". Utgångspunkten är utifrån ett praktiskt säkerhetsproblem (t.ex. kontroll av varselvästar och ackrediteringar), snarare än som en del i ett systemhot från organiserad brottslighet.

För att stärka det brottsförebyggande perspektivet i dokumentet, särskilt kopplat till kriminell infiltration, finns ett behov av dels tydliggöra vad infiltration är och vilka uttryck den kan ta sig, dels att förtydliga ansvarsfördelning och samverkansformer, som i dagsläget är alltför övergripande beskrivna.

Checklista vid misstanke om oegentligheter

Dokumentet innehåller praktisk vägledning för hur Riksidrottsförbundet, RF-SISU distrikt och specialidrottsförbund ska agera vid misstanke om oegentligheter. Kriminell infiltration särskiljs som en specifik typ av oegentlighet, vilket är en styrka. Det finns emellertid behov av att fördjupa och tydliggöra vad som avses med kriminell infiltration samt vilka tillvägagångssätt som den kan ta sig uttryck i.

Riktlinjer - För att förebygga och hantera våld och hot mot personer verksamma inom idrotten

I riktlinjen behandlas hur idrottsrörelsen ska hantera händelser som rör hot och våld. Även brottstyper såsom olaga förföljelse (stalkning) och trakasserier omfattas av detta dokument. Otillåten påverkan nämns som bakgrund till varför dokumentet är framtaget men återkommer inte mer. Samtliga brottstyper som omfattas av dokumentet kan vara tillvägagångssätt för ett brottsupplägg som kriminell infiltration. Vilket gör att dokumentet indirekt tangerar kriminell infiltration även om det inte explicit nämns. Således adresseras viktiga aspekter av brottsprevention inom ramen för säkerhet och trygghet, men inte fullt ut den typ av avancerade brottsstrukturer som kriminell infiltration innebär.

Avstängning av besökare

Handboken *Avstängning av besökare* syftar till att ge praktisk vägledning för hur idrottsföreningar och specialidrottsförbund ska hantera avstängning av besökare som begår ordningsstörningar eller brott i samband med idrottsarrangemang. Ett tillägg om systemhot kopplade till organiserad brottslighet skulle kunna vara på sin plats då kriminell infiltration av idrottsföreningar och evenemangsorganisationer utgör ett reellt systemhot, särskilt vid hantering av ekonomi, tillträde och säkerhetsfunktioner. Utifrån motsvarande skäl skulle även *Idrottens reglemente om otillåten vadhållning samt manipulation av idrottslig verksamhet* kunna ses över och kompletteras med vägledningar kring signaler på infiltration eller systemhot, inklusive externa aktörers påverkan på idrottsföreningar och funktionärer.

Organiserad idrottskorruption

Inga av de granskade styr- och policydokumenten inom ramen för denna kartläggning behandlar organiserad idrottskorruption explicit. I stället är det indirekta

skrivningar utifrån olika tillvägagångsätt som ramar in fenomenet i ett av de granskade styr- och policydokumenten.

Idrottens reglemente om otillåten vadhållning samt manipulation av idrottslig verksamhet

Dokumentet är bindande för att motverka manipulation och otillåten vadhållning inom svensk idrott. Dokumentets nyckelområden berör således organiserad idrottskorruption.

Det finns även dokument inom ramen för granskningen som inte inkluderade organiserad idrottskorruption men där det finns skäl till att överväga det. Både *Checklista vid misstanke om oegentligheter* och riktlinjen *Hot, våld och trakasserier inom idrotten* behandlar huvudsakligen frågor som rör kriminell infiltration, som beskrivits tidigare. Det finns emellertid skäl att inkludera även organiserad idrottskorruption i dessa två dokument. De två brottsfenomenen organiserad idrottskorruption och kriminell infiltration, är som beskrivits tidigare i detta arbete, närbesläktade fenomen med komplexa brottsstrukturer som ofta inte sker isolerat från varandra.

Rekrytering av barn och unga till kriminella gäng

I likhet med kriminell infiltration och organiserad idrottskorruption behandlas rekrytering av barn och unga till kriminella gäng inte explicit i några av de granskade styr- och policydokumenten, men i detta fall heller inte indirekt.

Det finns emellertid dokument som bedöms kunna vara relevanta för att inkludera rekrytering av barn och unga till kriminella gäng som fokusområde. Det innefattar dokumenten *Checklista säkerhetsarbete innan och under ett evenemang* och handboken som rör *Avstängning av besökare*.

Vidare finns det anledning att inkludera och tydliggöra sambandet mellan säkerhet och brottsförebyggande arbete vid exempelvis ungdomsturneringar, där risken för kriminell rekrytering kan vara förhöjd. Det är även viktigt att belysa att ungdomsidrotten både kan utgöra en skyddsmiljö såväl som en riskmiljö, beroende på befintliga stödstrukturer.

Kunskapsöversikt

Sammanfattningsvis visar resultatet från kunskapsöversikten att både den vetenskapliga forskningen och relevanta aktörers kunskapsunderlag avseende kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng är begränsad. Den systematiska litteratursökningen i vetenskapliga databaser resulterade endast i fem svenska studier från det senaste decenniet som uppfyllde inklusionskriterierna, samtliga inom organiserad idrottskorruption med primärt fokus på matchfixning. Inga vetenskapliga studier kunde identifieras när det gäller kriminell infiltration eller rekrytering av barn och unga till kriminella gäng via idrotten. Ett liknande mönster återfinns i det kunskapsunderlag som hämtats från relevanta aktörer, såsom Brottsförebyggande rådet, Polismyndigheten och internationella organisationer. Även om frågorna i vissa fall lyfts som angelägna, särskilt i internationella sammanhang, är kunskapsunderlaget fortsatt begränsat, både vad gäller omfattning och analytiskt djup. Tyngdpunkten ligger även här på organiserad idrottskorruption, främst i form av matchfixning och oseriös förmedlarverksamhet, medan andra former av organiserad korruption inom idrotten sällan uppmärksammas. Kriminell infiltration inom idrotten är ett reellt, men underrapporterat fenomen som sällan benämns explicit i kunskapsunderlaget. Fokus ligger främst på elitidrottens sårbarhet för organiserad brottslighet, men rapporter visar att även ideella idrottsföreningar kan utnyttjas av kriminella aktörer för ekonomiska syften eller för att utöva otillbörlig påverkan. Svaga kontrollsystem, bristande insyn och informella beslutsprocesser skapar strukturella sårbarheter som möjliggör påverkan genom exempelvis hot, ekonomisk manipulation eller infiltration av styrelser. Kunskapsläget är även mycket begränsat när det gäller rekrytering av barn och unga till kriminella nätverk via idrotten. Det underlag som finns betonar främst idrottens så kallade skyddande funktion, medan dess potentiella roll som rekryteringsmiljö i princip inte problematiseras överhuvudtaget i forskningen. Sammantaget pekar kunskapsöversikten på ett behov av fördjupad forskning och mer systematisk kunskapsuppbyggnad om den organiserade brottslighetens påverkan på svensk idrott.

Tidigare forskning

Rekrytering av barn och unga till kriminella gäng

Resultatet från forskningsgenomgången visar att det finns begränsad kunskap som specifikt behandlar rekrytering av barn och unga till kriminella gäng via idrottsrörelsen. Den initiala litteratursökningen kring rekrytering av barn och unga till kriminella gäng genererade totalt 26 studier, samtliga av dessa 26 studier fulltextgranskades. Efter fulltextgranskning kvarstod inga studier som uppfyllde inklusionskriterierna.

Den främsta orsaken till exkluderingen var att flera av studierna fokuserade på idrottens brottsförebyggande roll för barn och unga, snarare än på hur idrotten kan utgöra en arena för rekrytering till kriminella gäng. Därtill handlade majoriteten av studierna om andra länders förhållanden och uppfyllde därmed inte kravet på att belysa en svensk kontext. Svensk forskning om rekrytering av barn och unga till kriminella gäng är således mycket begränsad. Endast två studier identifierades med ett tydligt fokus på detta tema, men båda avsåg förhållanden i Brasilien respektive USA och exkluderades därför.

Däremot finns ett väletablerat och växande kunskapsunderlag kring hur organiserad brottslighet strategiskt lokaliserar kontaktpunkter i barns och ungas vardagsmiljöer. Exempelvis skolor, fritidsgårdar, bostadsområden och föreningsliv, där relationer kan initieras och successivt utvecklas i syfte att möjliggöra exploatering och rekrytering. En av de mest omfattande genomgångarna av hur barn och unga rekryteras till kriminella nätverk i Sverige är Brås studie *Barn och unga i kriminella nätverk* (2023). Även om idrotten inte står i fokus för rapporten, tillför studien viktiga insikter om rekryteringsprocesser i ungas vardagsmiljöer. Brå konstaterar att rekrytering ofta sker genom att äldre ungdomar eller unga vuxna

gradvis etablerar relationer med yngre barn, särskilt i kontexter där vuxennärvaron är begränsad och där informella lojalitetsband kan uppstå. I rapporten beskrivs hur individer med inflytande i ungas närmiljöer, exempelvis äldre ungdomar inom kriminella nätverk, kan fungera som rekryterande aktörer. Förtroende byggs då successivt upp genom social närhet, gåvor, små tjänster och emotionell bekräftelse, snarare än genom explicita uppmaningar att begå brott. Denna form av påverkan karaktäriseras som relationsbaserad och uppvisar i vissa fall likheter med grooming.

Föreningslivet, särskilt idrottsföreningar i socioekonomiskt utsatta områden, har i tidigare forskning identifierats som potentiella miljöer där relationsskapande mellan barn och äldre ungdomar eller vuxna med oklara avsikter kan uppstå. Centrum för idrottsforskning (CIF) framhåller i rapporten *Idrottens riskzoner* (2021) att idrotten i dessa områden ofta har en stark lokal förankring, vilket kan fungera både som en skyddsfaktor och som en potentiell riskzon.

CIF (2021) betonar att i idrottsföreningar med svag organisatorisk struktur, begränsad insyn och avsaknad av formellt utbildade ledare kan vuxna tilldelas stort inflytande över barn, utan att detta föregås av tillräcklig kontroll. I sådana sammanhang uppstår en sårbarhet där påverkan från vuxna med otydliga eller olämpliga motiv riskerar att förbli oupptäckt. Även om rapporten inte nämner organiserad brottslighet specifikt, beskrivs en gråzon där vuxnas roller som tränare eller mentorer innebär både tillgång till barn och ett socialt förtroende som kan missbrukas.

Brå (2023) beskriver hur rekrytering inom kriminella nätverk ofta sker som en intern process; ungdomar som redan är aktiva i nätverken förväntas rekrytera yngre barn, vilket ses som ett sätt att stärka sin egen position och ekonomiska vinning. Denna struktur bygger på åldersbaserade hierarkier där äldre styr yngre genom lojalitet och kontroll. Rekrytering beskrivs som en central mekanism för nätverkens tillväxt och stabilitet, snarare än som en perifer företeelse. Brå lyfter även att barn som ofta vistas utomhus utan vuxennärvaro, särskilt i områden där nätverk redan är verksamma, kan vara särskilt utsatta för påverkan och kontaktförsök.

I CIF:s rapport (2021) diskuteras hur bristande kontroll, otrygga miljöer och maktobalanser inom idrotten kan möjliggöra olika former av otillbörlig påverkan. Vilket kan skapa sårbara arenor, även om rekrytering till kriminella nätverk inte nämns specifikt. Liknande risker har uppmärksammats internationellt. FN:s organ för bekämpande av narkotika och brottslighet (UNODC) rapporterar hur organiserad brottslighet exploaterar sportens lokala närvaro och sociala räckvidd för att bygga inflytande och etablera relationer, inklusive med unga i utsatta positioner. I en rapport från 2021 betonar Europeiska brottsförebyggande nätverket (EUCPN) att unga i socioekonomiskt utsatta områden riskerar att rekryteras i vardagliga miljöer, där tillgången till trygga vuxna är låg och kontaktytorna med kriminella aktörer är många. CIF (2021) understryker även att risken för osunda beroenderelationer ökar i verksamheter där vuxna ledare saknar formell utbildning i socialt ledarskap, konflikthantering och barns rättigheter. Detta ligger i linje med Brås observation att barn och unga med svaga skyddsfaktorer, till exempel frånvarande föräldrar, låg skolnärvaro eller tidigare utsatthet för våld ofta är mer benägna än andra att söka tillhörighet och bekräftelse hos vuxna i sin närhet. Något som i sin tur kan utnyttjas av aktörer med kriminella motiv (Brå, 2023).

Kriminell infiltration

Totalt identifierades 275 vetenskapliga studier om kriminell infiltration inom idrottsrörelsen. I princip samtliga studier kunde exkluderas efter genomgång av respektive abstract, med undantag för två som bedömdes vara relevanta för fulltextgranskning. Efter genomläsning visade det sig emellertid att ingen av dessa två studier uppfyllde syftet med litteratursökningen, som var att identifiera forskning om organiserad brottslighet där individer tar kontroll över delar av en idrottsförening eller ett specialidrottsförbund i syfte att utnyttja dess struktur för kriminella ändamål, såsom bedrägerier eller påverkan av demokratiska beslut. Båda fokuserar uteslutande på individnivå och rör förekomsten av spelproblem bland elitidrottare (fotbollsspelare respektive ishockeyspelare) i Sverige och Danmark, med särskild tonvikt på psykisk hälsa, alkoholkonsumtion och spelbeteende. Även om spelrelaterade risker såsom matchfixning nämns i förbigående, förekommer ingen analys eller beskrivning av att organiserad brottslighet har infiltrerat idrottens organisering. Studierna exkluderades därför från vidare analys med hänvisning till exklusionskriterium.⁶

Kunskapsunderlag om kriminell infiltration inom idrotten från andra aktörer är fortfarande begränsad. Begreppet benämns sällan direkt och fokus är främst på elitidrottens sårbarhet för ekonomiska brott och organiserad kriminalitet, snarare än infiltration som fenomen i sig. Detta till trots framträder flera viktiga insikter i de kunskapsunderlag som hittills publicerats. En återkommande och central iakttagelse är idrottsrörelsens strukturella sårbarhet för organiserad brottslighet, särskilt i sammanhang där resurser är knappa, tillsynen begränsad och beslutsprocesser är informella, vilket ofta är fallet inom amatöridrott och lokala idrottsföreningar.

Internationellt fokuserar bland annat UNODC och Europol, som är Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning, huvudsakligen på elitidrottens sårbarhet för ekonomisk brottslighet och organiserad kriminalitet, snarare än på infiltration som sådan. Europol (2021) ger ett övergripande europeiskt perspektiv och understryker att organiserade brottsnätverk ofta är ägnat sig åt en mångsidig brottslighet, det vill säga att de är aktiva inom flera olika brottsområden parallellt. Idrottsföreningar kan då fungera som nav för flera typer av olaglig verksamhet, exempelvis skattebedrägerier, bidragsfusk, penningtvätt och i vissa fall narkotikahandel eller vapenförvaring. Europol betonar att dessa grupper ofta verkar gränsöverskridande, vilket innebär att nationella brottsbekämpande myndigheter kan ha svårt att identifiera, följa och ingripa mot deras verksamhet. I flera fall sker infiltrationen under radarn i idrottsföreningar som varken har säkerhetsrutiner eller kompetens att identifiera denna typ av påverkan. UNODC (2021; 2024) kompletterar denna bild genom att rikta uppmärksamheten mot den mer systemiska och långsiktiga formen av infiltration inom internationell idrott. I rapporterna lyfts att organiserad brottslighet i ökande utsträckning söker inflytande i idrottens styrande strukturer. Exempelvis genom att påverka val av styrelsemedlemmar, bilda nya idrottsföreningar eller kontrollera idrottsföreningens ekonomiska transaktioner.

I svensk kontext finns det exempel på kunskapsunderlag som behandlar kriminell infiltration inom idrotten mer explicit. I den statliga utredningen *Mera glädje för pengarna* (SOU 2013:19), ägnas ett särskilt kapitel åt detta fenomen. Utredningen lyfter att idrottens ideella föreningsliv i vissa fall riskerar att utnyttjas för brottsliga syften. Det konstateras att personer med kriminellt uppsåt kan försöka ta kontroll över idrottsföreningar genom att engagera sig i styrelser, bilda nya idrottsfören-

⁶ Exklusionskriterium b; studien motsvarade inte syftet med litteratursökningen.

ingar eller på andra sätt utöva inflytande, exempelvis genom att manipulera demokratiska beslut eller använda föreningen som en plattform för ekonomisk brottslighet och annan otillbörlig påverkan. Utredningen pekar särskilt på att denna typ av infiltration hotar själva grunden för den svenska folkrörelsen och den föreningsdemokrati som idrotten bygger på. För att möta denna risk föreslås ökad vaksamhet, stöd till idrottsföreningar samt förbättrade interna rutiner för att motverka att föreningsstrukturer utnyttjas eller tas över för otillbörliga syften.

Även Brottsförebyggande rådet (Brå) behandlar frågan i rapporten *Att motverka otillåten påverkan inom idrotten* (2018:5), där man särskilt fokuserar på trakasserier, hot, våld och korruption. Brå visar att idrottens oreglerade föreningsform innebär att det är relativt enkelt för personer med kriminella intentioner att ta sig in i och påverka idrottsföreningar. I rapporten framkommer att sådana personer ibland söker sig till styrelser eller andra ledande funktioner, bland annat för att påverka laguttagningar, tillskansa sig ekonomiska resurser eller påverka beslut om sponsring. Det beskrivs även hur ledamöter i vissa fall har utsatts för hot eller systematiska trakasserier i syfte att tvinga bort dem från sina uppdrag, vilket i praktiken innebär att beslutanderätten inom föreningen kan förskjutas till icke-legitima aktörer (s. 83). Genom intervjuer och dokumentation konstateras att kriminella aktörer i vissa fall försöker påverka demokratiska beslut i idrottsföreningar genom hot, trakasserier och ekonomisk påverkan för att få inflytande över beslut inom exempelvis fotboll, bandy och ishockey. Brå pekar särskilt ut att bristande föreningsdemokrati och svaga kontrollsystem kan göra det möjligt för externa aktörer att ta över nyckelfunktioner, vilket i praktiken ger dem tillgång till hela organisationens struktur och resurser.

Delbetänkandet *Mindre våld för pengarna* (SOU 2012:23) lyfter betydelsen av att skydda föreningsdemokratin från otillbörlig påverkan, men berör inte kriminell infiltration som eget tema. Bland annat nämns att förtroendevalda inom idrottsrörelsen ibland utsätts för påverkan från risksupportrar i syfte att förmå dem att agera i strid med föreningens demokratiska principer. Detta betraktas som ett allvarligt hot mot den ideella verksamheten och den tillit som samhället visat idrotten genom omfattande ekonomiskt stöd. Vidare betonas att utan förebyggande arbete, där ideella krafter och en positiv supporterkultur främjas, riskerar repressiva insatser att bli verkningslösa.

Flera av dessa iakttagelser återkommer i den sammanställning av förslag som lämnades i slutbetänkandet *Mera glädje för pengarna* (SOU 2013:19), där det föreslås ett antal åtgärder för att bekämpa kriminell infiltration. Bland dessa återfinns strategier för att undvika kupper i idrottsföreningar, försöksverksamheter med olika exitstrategier samt ett ökat ansvar för Riksidrottsförbundets distriktsorganisation att förebygga denna typ av problematik.

Sammantaget pekar kunskapsläget på att kriminell infiltration inom idrotten, även om det sällan benämns som sådant, utgör en reell risk. Särskilt i idrottsföreningar med svag intern kontroll och låg grad av insyn.

Organiserad idrottskorruption

Litteratursökningen kring organiserad idrottskorruption resulterade i totalt 286 studier, med fem studier som gick vidare till fulltextgranskning. Samtliga av dessa bedöms uppfylla inklusionskriterierna. I forskningen framkommer flera belägg för att denna form av korruption existerar i olika former och miljöer, men även att kunskapsläget är ojämnt fördelat mellan olika perspektiv och idrotter.

En studie av Podliehaiev m.fl. (2024) kartlägger korruptionsrelaterade brott inom EU:s idrottssektor och identifierar matchfixning som den vanligaste formen, följt av dopning, bedrägeri och penningtvätt. Fotboll är den mest utsatta sporten, men det förekommer även inom friidrott, tennis och cykling. Studien visar att dessa handlingar ofta sker genom organiserade strukturer och att idrottens ökade kommersialisering och professionalisering har skapat förutsättningar för kriminella aktörer att påverka resultat, beslut och avtal. Författarna föreslår ett gemensamt EU-regelverk för att bekämpa denna typ av korruption, där medlemsstaterna åläggs att anpassa sin lagstiftning.

Håkansson m.fl. (2021) belyser matchfixning i ljuset av pandemin, då ekonomisk press på mindre klubbar och enskilda idrottare lett till ökad sårbarhet för manipulation. Studien pekar på att internationella spelaktörer under pandemin riktade in sig på lågrankade eller mindre övervakade tävlingar, ibland med koppling till organiserad brottslighet. Författarna betonar att matchfixning inte bara är ett rättsligt eller sportsligt problem, utan också har psykiska konsekvenser för de individer som påverkas. Spelberoende, ekonomisk utsatthet och brist på stödstrukturer framhålls som faktorer som kan öka risken för att idrottare rekryteras till matchfixning. Liknande riskfaktorer återfinns i en svensk studie av Vinberg (2020), som undersöker spelvanor bland elitidrottare och tränare. Studien visar att spelande med pengar är en normaliserad aktivitet i vissa lagmiljöer och att det förekommer att idrottare spelar på sina egna matcher, vilket är en tydlig indikation på ökad sårbarhet för organiserad manipulation. Även om matchfixning inte är studiens primära fokus, framgår att avsaknaden av riktlinjer och utbildning inom idrottsföreningar och specialidrottsförbund kan bidra till att otillbörlig påverkan inte upptäcks eller förebyggs i tid.

En studie av Nylandsted Jensen m.fl. (2019) fokuserar på elitfotbollsspelare i Danmark och Sverige, och visar att 16,1 procent av de tillfrågade spelarna klassificerades som riskspelare. Studien understryker att spelproblem bland elitidrottare kan öka risken för inblandning i matchfixning. Forskningen kopplar detta till ett bredare internationellt problem. Interpol har i samarbete med aktörer som FIFA och Transparency International identifierat korrupta nätverk inom internationell fotboll, där ett omfattande spelsyndikat manipulerade över 380 matcher i tretton länder mellan år 2009 och 2011. Studien visar att trots det allvarliga hot som matchfixning utgör mot idrottens integritet, är området fortfarande relativt outforskat.

Till skillnad från övriga studier fokuserar Andersson (2022) på hur idrottsföreningar genom ledarskap kan främja hållbar samhällsutveckling. Studien tar inte direkt upp organiserad idrottskorruption, men konstaterar att idrotten samtidigt som den kan användas för positiva syften också kan utgöra en arena för uteslutning, maktmissbruk och korruption om inte värdegrundsbaserat ledarskap tillämpas. På så vis berörs korruptionens potentiella förekomst indirekt, som ett strukturellt hot mot idrottens integritet.

Utöver vetenskapliga studier är det framför allt rapporter från internationella organisationer såsom UNODC, Europol och *Play the Game* som utgör kunskapsunderlaget. Kunskapsunderlaget utifrån en svensk kontext är emellertid mer begränsat men inkluderar bland annat Polismyndighetens fenomenrapport (2023), Brås rapport *Matchfixning – Manipulation av matcher och spelmarknad* (2015), *Att motverka otillåten påverkan inom idrotten* (2018) samt FoU-rapporten *Pengaspel inom herridrott på elitnivå – en del av vardagen?* (2019).

Enligt UNODC:s rapporter (2021; 2024) är manipulation av idrottstävlingar en av de mest utbredda formerna av korruption kopplad till organiserad brottslighet. Matchfixning beskrivs där som ett globalt fenomen som ofta sker i samarbete mellan kriminella nätverk och aktörer inom idrotten. Dessa nätverk utnyttjar särskilt individer i ekonomisk eller social utsatthet, spelare, domare eller tränare, för att påverka utfall i matcher, antingen i sin helhet eller i specifika delar (s.k. spot-fixning). Inte sällan är det lägre divisioner av fotboll, tennis och e-sport som kombineras med spel på globala bettingmarknader. Den ekonomiska vinningen uppstår ofta genom kontrollerade spelkonton, insidertips och tillgång till livebettingplattformar i olika jurisdiktioner. Manipulationen är ofta nära kopplad till illegala eller svagt reglerade spelmarknader, framför allt den asiatiska, där den rättsliga regleringen är begränsad och transaktionerna svåra att spåra. UNODC betonar även hur brottsligheten ofta sker utan våld eller synliga hot, vilket ytterligare försvårar upptäckt och åtgärd.

Europols rapport *Situation Report* (2021) bekräftar denna bild och framhåller att organiserade brottsnätverk sällan agerar isolerat. I stället integreras matchmanipulation ofta med annan kriminalitet såsom penningtvätt, identitetsstöld och dokumentförfalskning. Rapporten lyfter särskilt förekomsten av spot-fixing samt insamling och användning av insiderinformation från spelare, domare och andra klubbfunktionärer. Manipuleringen kan alltså ta sig i olika uttryck och kräver inte nödvändigtvis att matchresultatet ändras. Ytterligare en korruptionsrisk inom idrotten gäller spelarövergångar, särskilt inom professionell fotboll. UNODC (2024) visar hur övergångar kan användas som täckmantel för skentransaktioner, skatteflykt och penningtvätt. Det handlar exempelvis om olicensierade agenter eller avtal mellan närstående parter, där idrottens legitimitet och affärsmodell utnyttjas för att dölja brottsliga flöden. Otydlig reglering, svag tillsyn och begränsad insyn i agentverksamheter möjliggör dessa upplägg.

De svenska rapporterna pekar på att liknande mönster återfinns även i nationell kontext. Enligt Polismyndigheten (2023) yttrar sig organiserad idrottskorruption i Sverige främst genom matchfixning samt oseriös förmedlarverksamhet kopplad till spelarövergångar. I båda fallen är det inte fråga om isolerade incidenter utan snarare om långsiktiga relationer där brottsnätverk identifierar och utnyttjar individer med ökad mottaglighet. Ofta unga spelare, ekonomiskt pressade individer eller aktörer i idrottsföreningar med svag styrning. Samtidigt understryks att kunskapen om omfattningen fortfarande är begränsad, vilket möjliggör underrapportering.

Brå (2015) visar hur matchfixning i Sverige förekommer både i enklare former, initierade av enskilda spelare eller externa kontakter, och i mer systematiska upplägg där kriminella nätverk inom den organiserade brottsligheten utnyttjar spelmarknaden. Externa aktörer, så kallade nationella matchfixarnätverk eller ekobrottsnätverk, arbetar strategiskt med att rekrytera spelare och manipulera matcher i vinstsyfte, ofta i kombination med annan kriminalitet såsom penningtvätt. Brås uppföljande rapport (2018) vidgar perspektivet genom att visa att brottslighet av mer systemhotande karaktär även inkluderar korruption inom föreningsstrukturer, där påverkansförsök riktas mot val, kontraktsförhandlingar och nyckelpersoner inom föreningslivet. Rapporten belyser sårbarheter kopplade till föreningsdemokratins öppenhet och bristande reglering, samt förekomsten av aktörer med så kallat skrämsekapital som genom hot eller trakasserier försöker påverka beslut eller tysta kritiska röster. Fall som beskrivs inkluderar erbjudanden om femsiffriga belopp till spelare och misstankar om grova mutbrott.

FoU-rapporten *Pengaspel inom herridrott på elitnivå – en del av vardagen?* (2019) bidrar med en annan dimension genom att belysa hur spel om pengar har blivit en normaliserad del av elitidrottens vardag. Intervjuer med spelare, tränare och klubbledare inom herrfotboll, ishockey och basket visar på en utbredd spelkultur där betting är integrerat i det dagliga livet, ofta utan att tydliga riktlinjer eller policies finns. Denna normalisering, i kombination med hög tillgång till pengar och fritid, skapar enligt författarna en riskmiljö som kan möjliggöra eller dölja korrupta uppbygg. Tystnadskultur och stigma kring spelproblem försvårar samtidigt möjligheterna att identifiera utsatta individer eller bryta destruktiva beteenden.

Sammantaget visar kunskapsunderlaget att organiserad idrottskorruption är ett växande, transnationellt och föränderligt problem som utmanar idrotten på flera plan. Matchfixning och oseriös förmedlarverksamhet framträder som centrala former där kriminella nätverk exploaterar strukturella svagheter inom idrotten. Andra typer av organiserad korruption riskerar därmed att hamna i skymundan. Underlaget är dessutom huvudsakligen inriktat på elitnivå inom fotboll och tennis, vilket innebär att kunskapen om andra idrotter och nivåer är begränsad. Trots variation i fokus och metod pekar rapporterna samstämmigt på att brottsligheten ofta rör sig i gråzoner mellan legal och illegal verksamhet, vilket försvårar upptäckt och rättsligt ingripande.

I den svenska kontexten framträder särskilt systematiska försök att påverka tävlingsresultat, spelarövergångar och interna beslut i idrottsföreningar. Ofta sker detta i skärningspunkten mellan idrott, spelmarknad och kriminella nätverk, där svag reglering och bristande insyn möjliggör utnyttjande av idrottens strukturer för kriminella syften.

Enkätundersökning med specialidrottsförbund

Resultaten från enkätundersökningen med specialidrottsförbunden visar att sammanlagt 13 procent (9 st) av specialidrottsförbunden som besvarat enkäten uppger att de vid minst ett tillfälle under de senaste 12 månaderna fått kännedom om någon form av organiserad brottslighet. I första hand handlar det om organiserad idrottskorruption (11%) och kriminell infiltration (10%), medan 8 procent uppger att de fått kännedom om rekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Den organiserade brottsligheten drabbar framför allt större specialidrottsförbund, men även små och mellanstora förbund uppger att de fått kännedom om denna typ av brott. Tillsammans har de utsatta specialidrottsförbunden över 2,6 miljoner medlemmar, vilket utgör en stor del av den svenska idrottsrörelsen. När det gäller förekomst av rutiner visar resultatet att många specialidrottsförbund saknar grundläggande strukturer för att systematiskt kunna förebygga, rapportera och hantera den typ av organiserad brottslighet som undersökningen avser, alltså kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Sammantaget pekar resultaten på behovet av att specialidrottsförbunden, i nära dialog med Riksidrottsförbundet, tar fram tydliga rutiner för hur den organiserade brottsligheten inom idrotten ska förebyggas, rapporteras och hanteras.

Utsatthet för brott

I detta kapitel redovisas resultaten från den enkätundersökning som genomförts med samtliga 72 specialidrottsförbund i syfte att kartlägga i vilken utsträckning förbunden under de senaste 12 månaderna har fått kännedom om rekrytering av barn och unga till kriminella gäng, kriminell infiltration respektive organiserad idrottskorruption. Vidare omfattar kartläggningen förekomsten av rutiner i förbunden för att förebygga, rapportera och hantera brott denna typ av brott.

Specialidrottsförbunden är av förklarliga skäl olika stora, från Svenska Fotbollförbundet med cirka 1,3 miljoner medlemmar till Svenska Förbundet för Funktionell Fitness med sina dryga 900 medlemmar. Kategoriseringen av specialidrottsförbunden utgår från CIFs indelning⁷ av tre storlekar, små, mellanstora respektive stora specialidrottsförbund, baserat på antalet aktiva idrottsutövare i respektive specialidrottsförbund⁸.

Elva av specialidrottsförbunden står tillsammans för 84 procent av barn- och ungdomsverksamheten i den svenska idrottsrörelsen. Det handlar om fotboll, innebandy, ridsport, simidrott, gymnastik, tennis, ishockey, handboll, basket, friidrott samt budo och kampsport. Detta är framför allt relevant när det gäller förekomsten av rekrytering eller försök till rekrytering av barn och unga till kriminella gäng, då idrotter med liten barn- eller ungdomsverksamhet av förklarliga skäl löper mindre riska att drabbas av denna typ av brott.

Sammanlagt uppger 13 procent (9 st) av specialidrottsförbunden som besvarat enkäten att de vid minst ett tillfälle under det gångna året har utsatts för, eller fått kännedom om utsatthet för, något av de tre brottsfenomen som ingår i kartläggningen. Kriminell infiltration och organiserad idrottskorruption är de mest rapporterade brottsfenomen, där 10 respektive 11 procent av förbunden uppger att de minst en gång under de senaste 12 månaderna fått kännedom om att idrottsföreningar eller distriktsförbund anslutna till specialidrottsförbundet, eller specialidrottsförbundet självt, har utsatts. När det gäller rekrytering av barn och unga till kriminella gäng rapporterar åtta procent av specialidrottsförbunden att de fått kännedom om sådan problematik.

⁷ Statens stöd till idrotten – uppföljning 2024.

⁸ Små specialidrottsförbund omfattar förbund med medlemsantal på < 50 000 (43 förbund). Mellanstora specialidrottsförbund utgörs av förbund med 50 000–100 000 medlemmar (13 förbund). Stora specialidrottsförbund är förbund med > 100 000 medlemmar (16 förbund).

Som framgår av tabell 2 handlar det framför allt om större specialidrottsförbund som fotboll, ishockey och basket, men problematiken förekommer även i små och mellanstora förbund, som exempelvis cricket och korpen.

Tabell 2. Specialidrottsförbund som uppger att de fått kännedom om något av de aktuella brottsfenomenen under det senaste året.

Specialidrottsförbund	Kriminell infiltration	Organiserad idrottskorruption	Rekrytering av barn och unga
Basket	Ja	Ja	Ja
Bilsport	Ja	Nej	Nej
Bordtennis	Ja	Ja	Nej
Cricket	Ja	Ja	Nej
Fotboll	Ja	Ja	Ja
Ishockey	Ja	Ja	Ja
Korpen	Nej	Nej	Ja
Taekwondo	Ja	Ja	Ja
Tennis	Nej	Ja	Nej

Kriminell infiltration

För att kartlägga förekomsten av kriminell infiltration tillfrågades samtliga specialidrottsförbund om det under de senaste 12 månaderna kommit till deras kännedom att det förekommit kriminell infiltration genom att personer:

- tagit plats eller försökt ta plats i styrelsen med brottsligt uppsåt påverka eller försöka påverka verksamheten,
- bidragit med eller försökt bidra med ekonomiskt stöd eller sponsring,
- hotat, trakasserat eller begått våldsbrott,
- placerat/anställt eller försökt placera/anställa personer inom verksamheten med brottsligt uppsåt påverka eller försöka påverka verksamheten,
- använt eller försökt använda föreningen i syfte att bedriva penningtvätt, arbetslivskriminalitet eller illegalt spelnätverk.

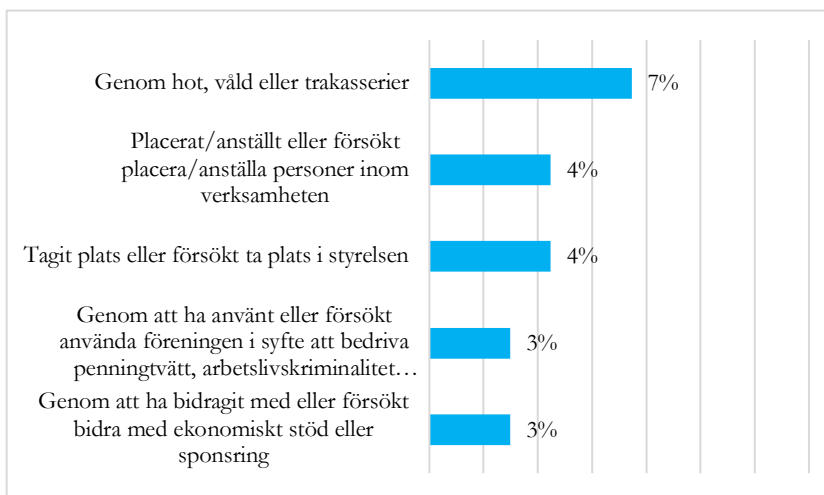
Specialidrottsförbunden har också med egna ord kunnat ge exempel på andra tillvägagångsätt på kriminell infiltration.

Av specialidrottsförbunden uppger sammanlagt 10 procent (7 st) att de minst en gång under de senaste 12 månaderna har fått kännedom om att idrottsföreningar eller distriktsförbund anslutna till specialidrottsförbundet, eller specialidrottsförbundet självt, har utsatts för någon form av infiltration. Det innebär att ett specialidrottsförbund kan ha varit utsatta för flera av de efterfrågade tillvägagångsätten.

”Vi har haft deltagare i RM/SM med tydliga kopplingar till den pågående våldsvågens gäng som uttalat förtäckt hot i diskussioner med andra utövare gällande icke tävlingsrelaterade frågor”, Svenska Bilsportförbundet

I första hand är det stora specialidrottsförbund som återfinns bland dem som beskriver att de utsatts för kriminell infiltration, men det finns även exempel på både små och mellanstora förbund bland de drabbade. Tillsammans har de aktuella specialidrottsförbunden över 2,3 miljoner medlemmar, vilket utgör en stor del av den svenska idrottsrörelsen.

Som framgår av figur 1 är det vanligaste tillvägagångsättet när det gäller kriminell infiltration eller försök till kriminell infiltration att gärningspersonerna använder olika former av hot, våld eller trakasserier (7%) för att uppnå sitt ändamål. Fyra procent av specialidrottsförbunden uppger att det förekommit att personer med brottsligt uppsåt har tagit plats eller försökt ta plats i styrelser. En lika stor andel av förbunden uppger att de har fått kännedom om att personer med brottsligt uppsåt har placerat/anställt eller försökt placera/anställa personer inom verksamheten. Det förekommer även förbund som uppger att de fått kännedom om kriminell infiltration genom bidrag eller försök till ekonomiskt stöd eller sponsring (3%) eller att idrottsföreningar använts eller försökt användas i syfte att bedriva penningtvätt, arbetslivskriminalitet eller illegalt spelnätverk (3%)⁹.

Figur 1. Kännedom om utsatthet av olika tillvägagångsätt av kriminell infiltration bland specialidrottsförbunden.

För samtliga tillvägagångsätt är det huvudsakligen i omfattningen 1–5 gånger under de senaste 12 månaderna. Undantaget är kriminell infiltration eller försök till kriminell infiltration genom hot, våld eller trakasserier, där ett specialidrottsförbund¹⁰ uppger att det har kommit till deras kännedom fler än 10 gånger under det senaste året.

På frågan hur specialidrottsförbunden har fått kännedom om det inträffade svarar majoriteten att en enskild individ (57%) har rapporterat direkt till förbundet. I vissa fall har informationen om försök till kriminell infiltration kommit via den aktuella föreningen, via visselblåsartjänst eller via polisen (14% vardera).

En majoritet av de aktuella specialidrottsförbunden uppger att gärningspersonen eller gärningspersonerna bakom försöken till kriminell infiltration har kopplingar till organiserad brottslighet. Samtidigt beskriver 29 procent att det inte fanns några uppgifter om kopplingar till organiserad brottslighet, medan 14 procent saknar uppfattning eller säger sig inte veta.

⁹ Ett specialidrottsförbund har uppgett ett annat tillvägagångsätt utöver de efterfrågade, vilket handlade om att deltagare i tävlingar med tydliga kopplingar till den pågående våldsvägens gäng uttalat förtäckt hot i diskussioner med andra utövare gällande icke tävlingsrelaterade frågor.

¹⁰ Basket.

Organiserad idrottskorruption

I likhet med kriminell infiltration har specialidrottsförbunden tillfrågats om ett antal tillvägagångssätt när det kommer till organiserad idrottkorruption under de senaste 12 månaderna genom att personer:

- påverkat eller försökt att påverka resultat i en match eller tävling, s.k. matchfixning,
- påverkat eller försökt att påverka spelobjekt kopplade till matcher eller tävlingar, s.k. spot-fixning (spelobjekt avser spelbara händelser/fenomen inom matcher eller tävlingar som inte är relaterade till matchernas/tävlingarnas slutresultat),
- bedrivit oseriös eller försökt bedriva oseriös förmedlarverksamhet (avser t.ex. olicensierade agenter eller annan illegal förmedling av spelarövergångar).

Specialidrottsförbunden har också med egna ord kunnat ge exempel på andra tillvägagångssätt på organiserad idrottskorruption.

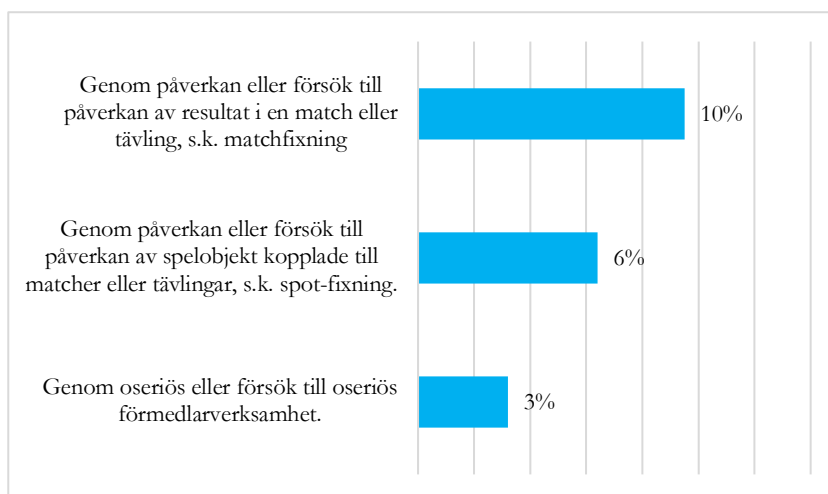
Sammanlagt uppger 10 procent (7 st) av specialidrottsförbunden att de minst en gång under de senaste 12 månaderna fått kännedom om att tävlingar eller andra sammanhang inom den idrott som specialidrottsförbundet företräder har utsatts för korruption eller försök till korruption i syfte att uppnå ekonomiska vinster. Det innebär att ett förbund kan ha varit utsatt för flera tillvägagångssätt av organiserad idrottskorruption.

Precis som beträffande kriminell infiltration vittnar stora specialidrottsförbund att de fått kännedom om denna typ av brott i en större utsträckning jämfört med små och mellanstora förbund. I likhet med kriminell infiltration utgör de drabbade specialidrottsförbunden cirka en tredjedel, sett utifrån antalet aktiva medlemmar, av den svenska idrottsrörelsen.

Som framgår av figur 2 är matchfixning det vanligaste förekommande tillvägagångssättet när det gäller organiserad idrottskorruption. Sammanlagt uppger tio procent av specialidrottsförbunden att de fått kännedom om någon form av matchfixning under den gångna tolv månadersperioden.

Flera specialidrottsförbund rapporterar även om Spot-fixning eller försök till Spot-fixning, det vill säga manipulation av spelobjekt eller enskilda händelser inom matcher. Sammanlagt uppger sex procent av specialidrottsförbunden att de fått kännedom om denna typ av organiserad idrottskorruption under den gångna tolv månadersperioden. Motsvarande andel för oseriös förmedlarverksamhet, exempelvis genom olicensierade agenter eller otillåtna spelarövergångar, är tre procent¹¹.

¹¹ Ett specialidrottsförbund har uppgett ett annat tillvägagångssätt utöver de efterfrågade, det har handlat om upprepade tillfällen då det har skett att personer genom tävlingsarrangemang tillskansat sig kontanter.

Figur 2. Kännedom om utsatthet för olika former av organiserad idrottskorruption bland specialidrottsförbunden.

De flesta specialidrottsförbund uppger att de har fått kännedom om organiserad idrottskorruption 1–5 gånger under de senaste 12 månaderna. Vissa specialidrottsförbund uppger dock att denna typ av brottslighet kommit till deras kännedom fler än 10 gånger.

Specialidrottsförbunden uppger att de i första hand har fått kännedom om händelserna via enskilda individer (43%). Några av specialidrottsförbunden beskriver även att de fått information via spelövervakningsbolag, spelbolag eller internationella integritetsorganisationer. I vissa fall har idrottsföreningarna själva varit informationskällan. Inget specialidrottsförbund uppger att de fått kännedom om organiserad idrottskorruption via polis eller media.

Av specialidrottsförbunden uppger 29 procent att gärningspersonen eller gärningspersonerna har haft koppling till organiserad brottslighet. De flesta förbund (43%) uppger således att de inte vet eller att de inte har någon uppfattning om gärningspersonen eller gärningspersonerna har haft koppling till organiserad brottslighet. Enstaka specialidrottsförbund uppger att de antingen misstänker detta i något enstaka fall eller att de inte i några av fallen misstänkt att gärningspersonen eller gärningspersonerna hade koppling till organiserad brottslighet (14% vardera).

Rekrytering av barn och unga till kriminella gäng

En tredje fråga vad gäller utsatthet handlar om förekomsten av rekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Sammanlagt uppger sju procent (5 st) av specialidrottsförbunden att de vid minst ett tillfälle under de senaste 12 månaderna fått kännedom om händelser där barn och unga kontaktats av personer med kopplingar till organiserad brottslighet i samband med idrottsutövande. Dessa specialidrottsförbund är i huvudsak stora förbund med många barn och ungdomar som utövare.

När det gäller omfattningen uppger majoriteten av de berörda specialidrottsförbunden att det har handlat om 1–5 gånger under de gångna 12 månaderna. Det förekommer också förbund som beskriver att de fått kännedom om förekomsten av rekrytering av barn och unga till kriminella gäng fler än fem gånger under den senaste tolv månadersperioden.

De berörda specialidrottsförbunden har även fått beskriva den senaste händelsen som kommit till deras kännedom. De beskrivna händelserna vittnar om ett varierat mönster av kontakter och påtryckningar. I vissa fall har ungdomar med kopplingar till kriminalitet rört sig runt idrottsplatser, stört träningar, hotat barn och parallellt bedrivit narkotikaförsäljning. I andra fall har vuxna aktörer sökt kontakt med barn och unga utanför arenor och försökt locka dem med varor eller tjänster i utbyte mot olika handlingar. Det rapporteras även om situationer där unga idrottsutövare engagerats i brottsliga handlingar för att ta kontroll över träningslokaler i socioekonomiskt utsatta områden.

"Personer söker kontakt med ungdomar utanför arenan och försöker locka med artiklar mot tjänster", Svenska Ishockeyförbundet

"Ungdomar med kriminella kopplingar rör sig runt fotbollsplaner i samband med träningar, stör träningarna och hotar barnen. Narkotikaförsäljning pågår också", Svenska Fotbollförbundet

"Unga aktiva har av personer med kontakter i kriminella nätverk utfört brottsliga handlingar med syfte att ta över "attraktiv" träningslokal i socioekonomiskt utsatt område för att på så sätt tillskansa sig bidrag för verksamhet i utsatta områden", Svenska Taekwondoförbundet

På frågan om hur specialidrottsförbunden har fått kännedom om händelsen eller händelserna handlar det framför allt om information som kommit via den aktuella föreningen eller via en enskild individ som har rapporterat direkt till förbundet. Även media, inklusive sociala medier, har uppgetts som informationskälla. Värt att notera är att inga händelser uppges ha rapporterats via polisen eller visselblåsartjänster.

Förekomst av rutiner för att rapportera, förebygga och hantera brott

Vid sidan av erfarenheter kring de tre brottstyperna som beskrivits ovan fick samtliga specialidrottsförbund frågor om förekomsten av rutiner i form av handlingsplaner, policydokument och motsvarande för att förebygga, rapportera och hantera denna typ av brott.

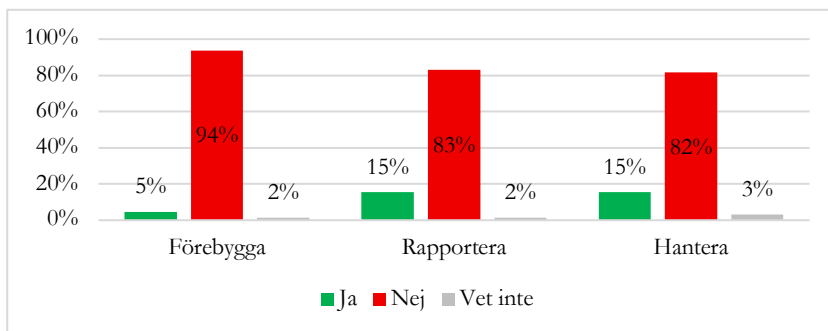
Kriminell infiltration

På frågan om specialidrottsförbunden har särskilt framtagna rutiner för att förebygga kriminell infiltration uppger hela 94 procent (66 st) av förbunden att de saknar sådana särskilt framtagna rutiner (se figur 3). Två procent uppger att det inte vet om det finns sådana rutiner. Endast 5 procent av specialidrottsförbunden uppger att de har framtagna rutiner för att förebygga kriminell infiltration.

Beträffande rutiner för hur enskilda individer och idrottsföreningar ska rapportera händelser av kriminell infiltration uppger 83 procent (58 st) av specialidrottsförbunden att de saknar sådana rutiner. Av förbunden uppger två procent att det inte känner till om sådana rutiner finns, medan 15 procent uppger att de har rutiner för att rapportera kriminell infiltration. Ett fåtal av de specialidrottsförbund som fått kännedom om kriminell infiltration uppger att de har rutiner för att rapportera denna typ av händelser.

När det gäller rutiner för att hantera händelser av kriminell infiltration uppger 82 procent (57 st) av specialidrottsförbunden att de saknar denna typ av rutiner. Av förbunden uppger tre procent att de inte känner till om det finns rutiner, medan

15 procent uppger att de har sådana rutiner. De utsatta specialidrottsförbunden utgör cirka en tredje del av dessa förbund som faktiskt har rutiner för att hantera händelser av kriminell infiltration.

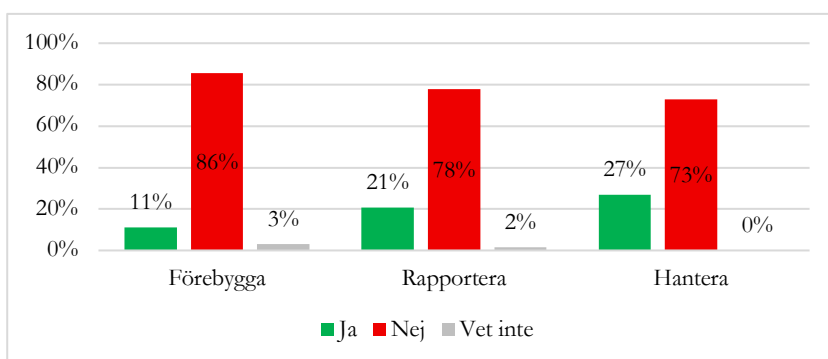
Figur 3. Andel specialidrottsförbund som uppger att man har rutiner för att förebygga, rapportera respektive hantera kriminell infiltration.

Organiserad idrottskorruption

På frågan om specialidrottsförbunden har särskilt framtagna rutiner för att förebygga organiserad idrottskorruption uppger hela 86 procent (60 st) av förbunden att de saknar sådana rutiner (se figur 4). Tre procent uppger att de inte vet om det finns sådana rutiner. Endast 11 procent av specialidrottsförbunden uppger att de har framtagna rutiner för att förebygga organiserad idrottskorruption. Det ska noteras att av de specialidrottsförbund som svarat att de har erfarenhet av organiserad idrottskorruption är det lika många som har rutiner för att förebygga denna typ av brott, som saknar rutiner.

Beträffande rutiner för hur enskilda individer och idrottsföreningar ska rapportera händelser av organiserad idrottskorruption uppger 78 procent (55 st) av specialidrottsförbunden att de saknar sådana rutiner. Av förbunden uppger två procent att de inte vet om det finns sådana rutiner, medan 21 procent uppger att de har framtagna rutiner för att rapportera organiserad idrottskorruption. Dessa 21 procent utgör till den knappa majoriteten av de utsatta specialidrottsförbunden. Samtidigt är det endast ett av de utsatta förbunden som uppger att de saknar rutiner för att rapportera händelser av organiserad idrottskorruption.

När det gäller rutiner för att hantera händelser av organiserad idrottskorruption uppger 73 procent (51 st) av specialidrottsförbunden att de saknar denna typ av rutiner, medan 27 procent uppger att de har rutiner. De utsatta förbunden utgör en mindre andel (29%) av dem som uppger att de har rutiner för att hantera händelser av organiserad idrottskorruption.

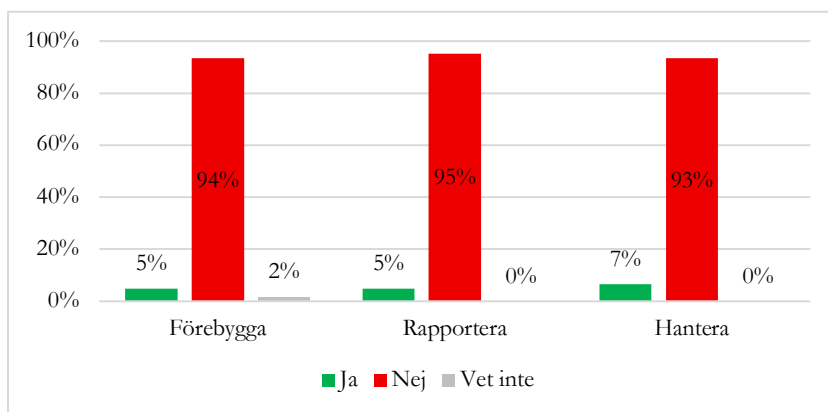
Figur 4. Andel specialidrottsförbund som uppger att man har rutiner för att förebygga, rapportera respektive hantera organiserad idrottskorruption

Rekrytering av barn och unga till kriminella gäng

På frågan om specialidrottsförbunden har särskilt framtagna rutiner för att *förebygga* rekryteringsförsök av barn och unga till kriminella gäng uppger hela 94 procent (66 st) av förbunden att de saknar sådana särskilt framtagna rutiner, medan två procent uppger att de inte vet om det finns sådana rutiner (se figur 5). Endast fyra procent av specialidrottsförbunden uppger att de har framtagna rutiner för att förebygga rekryteringsförsök av barn och unga till kriminella gäng.

Beträffande rutiner för hur enskilda individer och idrottsföreningar ska *rapportera* händelser när barn och unga utsätts för rekryteringsförsök till kriminella gäng uppger 95 procent (67 st) av specialidrottsförbunden att de saknar sådana rutiner. Medan fem procent uppger att de har framtagna rutiner; av dessa är det ett förbund som har uppgett att de fått kännedom om rekryteringsförsök av barn och unga till kriminella gäng vid minst ett tillfälle under de senaste 12 månaderna.

När det gäller rutiner för att *hantera* rekryteringsförsök av barn och unga till kriminella gäng uppger, precis som när det gäller rutiner för att förebygga och rapportera dessa typer av händelser, majoriteten (93%, 65 st) av specialidrottsförbunden att de saknar rutiner. Av specialidrottsförbunden uppger sju procent att de har denna typ av rutiner, varav endast ett förbund av dessa har fått kännedom om rekryteringsförsök under det senaste året.

Figur 5. Andel specialidrottsförbund som uppger att man har rutiner för att förebygga, rapportera respektive hantera rekrytering av barn och unga till kriminella gäng.

Enkätundersökning med ett urval av idrottsföreningar

Sammanfattningsvis visar resultaten från enkätundersökningen med ett urval av idrottsföreningar att både elit- och breddföreningar samt både stora och små föreningar har utsatts för organiserad brottslighet. Totalt uppger 7 procent av de 1 826 idrottsföreningarna som deltagit i undersökningen att de under de senaste 12 månaderna vid minst ett tillfälle fått kännedom om den typ av organiserad brottslighet som undersökningen avser. Vanligast förekommande är någon form av kriminell infiltration (4%), följt av rekrytering av barn och unga (3%) och därefter organiserad idrottskorruption (2%). Även om nivåerna är låga i absoluta tal visar resultaten att samtliga tre brottstyper berör idrottsföreningar inom flera idrotter och att fenomenen inte är isolerade till en viss typ av förening. Resultatet visar emellertid att kännedom om utsatthet ökar i takt med föreningarnas storlek. Idrottsföreningar med fler än 1 000 medlemmar rapporterar i störst utsträckning att de fått kännedom om minst ett av brottsfenomenen medan föreningar med färre än 50 medlemmar rapporterar lägst kännedom om utsatthet. Resultatet nedbrutet per idrott visar också på vissa skillnader. Fotboll utmärker sig då det är den enda idrotten där idrottsföreningar rapporterar att de fått kännedom om utsatthet för samtliga av de efterfrågade tillvägagångssätten för respektive brottstyp. Däremot har idrottsföreningar inom idrotter som ridsport och bandy endast erfarenheter av några typer av kriminell infiltration. Vidare visar resultaten att många idrottsföreningar saknar rutiner för att förebygga, rapportera och hantera organiserad brottslighet. När det gäller kriminell infiltration saknar drygt 70 procent sådana rutiner. Liknande mönster syns för organiserad idrottskorruption, där cirka 75 procent saknar ändamålsenliga rutiner. Beträffande rekrytering av barn och unga till kriminella gäng är resultaten ännu sämre. Hela 80 procent av idrottsföreningarna uppger att de saknar rutiner för att förebygga, rapportera och hantera denna typ av brott. I samtliga fall uppger dessutom 8–10 procent att de inte vet om denna typ av rutiner mot organiserad brottslighet finns i föreningen. Sammantaget pekar resultaten på behovet av att idrottsföreningarna, i nära dialog med respektive specialidrottsförbund, tar fram tydliga rutiner för hur den organiserade brottsligheten inom idrotten ska förebyggas, rapporteras och hanteras.

Utsatthet för brott

Denna del innehåller en redovisning av resultaten från en enkätundersökning med ett slumpmässigt urval av drygt 4 300 idrottsföreningar tillhörande 14 specialidrottsförbund (se tabell 3).

Syftet med enkätundersökningen är att få en fördjupad bild av idrottsföreningarnas erfarenheter av organiserad brottslighet i form av kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption samt rekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Vidare omfattar kartläggningen förekomsten av rutiner i föreningarna för att förebygga, rapportera och hantera denna typ av organiserad brottslighet.

Sammanlagt uppger sju procent av de 1 826 idrottsföreningarna som deltagit i undersökningen att de vid minst ett tillfälle under det gångna året har utsatts för, eller fått kännedom om utsatthet för, något av de tre brottsfenomen som ingår i kartläggningen. Kriminell infiltration (4%) och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng (3%) är vanligast. När det gäller och organiserad idrottskorruption rapporterar två procent av idrottsföreningarna att de fått kännedom om sådan problematik.

Tabell 3. Andel idrottsföreningar i undersökningen som uppgivit att de har fått kännedom om respektive brottstyp.

Idrott	Kriminell infiltration	Organiserad idrottskorruption	Rekrytering av barn och unga
Bandy	2%	-	-
Basket	3%	-	5%
Budo/kampsport	2%	0,4%	1%
Cricket	13%	23%	-
Fotboll	6%	4%	6%
Handboll	4%	1%	1%
Innebandy	3%	3%	0,9%
Ishockey	1%	1%	-
Judo	1%	1%	-
Korpen	6%	2%	2%
Ridsport	1%	-	-
Simning	3%	-	1%
Taekwondo	9%	7%	2%
Tennis	6%	-	-
Totalt	4%	2%	3%

Kriminell infiltration

När det gäller kriminell infiltration eller försök till infiltration visar resultaten att utsattheten över lag är låg. Av de idrottsföreningar som besvarat enkäten uppgav fyra procent att de under det senaste året fått kännedom om någon form av infiltration. Det ska noteras att föreningarna kan ha varit utsatta för flera fall av kriminell infiltration.

Den vanligaste formen av infiltration är situationer där hot, våld eller trakasserier förekommit (1%). Övriga former av infiltration inkluderar att personer försökt ta plats i styrelsen med syfte att påverka verksamheten (0,9%), att det förekommit försök att bidra med ekonomiskt stöd eller sponsring (0,7%) eller att föreningen använts eller försökt användas i syfte att bedriva penningtvätt eller arbetslivskriminalitet (0,7%). Det förekommer även att personer försökt placera eller anställa individer inom verksamheten i syfte att påverka beslut eller verksamhetsinriktning (0,6%).

Idrottsföreningarna har även fått beskriva om det förekommit någon annan form av infiltration, vilket en procent uppger. Det handlar främst om IT-relaterad brottslighet och bedrägeriförsök. Flera föreningar beskriver så kallade VD-bedrägerier, där gärningspersoner utger sig för att vara ordförande eller kassör för att genomföra otillåtna betalningar eller godkänna falska fakturor. Även andra former av cyberangrepp, såsom dataintrång, systemkapningar och manipulation av webbplatser, nämns som återkommande problem. En annan återkommande form handlar om mer traditionella brott och ordningsstörningar, exempelvis inbrott, skadegörelse och klotter.

I de allra flesta fall rör det sig om enstaka tillfällen av kriminell infiltration eller försök till kriminell infiltration. För samtliga typer av infiltration är andelen som uppgett att händelsen inträffat 1–5 gånger betydligt större än andelen som upp-

gett att den inträffat 6–10 gånger.¹² Ingen förening uppger att de har fått kännedom om kriminell infiltration fler än 10 gånger. Det gäller samtliga tillvägagångssätt som omfattas av frågan, från försök att ta plats i styrelsen och bidra med ekonomiskt stöd till hot, trakasserier och försök att placera personer inom verksamheten.

Som framgår av tabell 4 är inga av de aktuella idrotterna helt förskonade från kriminell infiltration. Även om resultaten ska tolkas med försiktighet då det inom vissa idrotter är relativt få idrottsföreningar som besvarat enkäten, indikerar resultaten att vissa idrotter kan vara mer utsatta för kriminell infiltration.

Exempelvis uppger cricketföreningar (13%) i större utsträckning än andra idrottsföreningar att de utsatts för olika former av kriminell infiltration eller försök till kriminell infiltration.

”Organisationen jag representerar har ingen kriminell inblandning. Men inom cricketförbundet har det förekommit hot och olagliga metoder som använts för att få röster till styrelsevalet vid årsmötet”, Cricketförening

Andra idrotter som sticker ut är taekwondoföreningar (9%), särskilt när det gäller infiltration genom att personer tagit plats eller försökt ta plats i styrelsen med syfte att påverka verksamheten. Ytterligare andra idrotter som utmärker sig när det gäller utsatthet för kriminell infiltration är fotboll (6%), tennis (6%) och korpen (6%), där ett vanligt tillvägagångssätt för kriminell infiltration är genom hot, våld och trakasserier.

Även om det är små procentsatser framträder ishockeyföreningar när det gäller kriminell infiltration eller försök till kriminell infiltration genom att aktörer har använt eller försökt använda idrottsföreningen i syfte att bedriva penningtvätt, arbetslivskriminalitet eller illegalt spelnätverk, vilket kan signalera risker kopplade till idrottens ekonomiska omsättning och profil.

När det gäller idrottsföreningarnas kännedom om kriminell infiltration framträder inga skillnader beträffande föreningens storlek baserat på antalet medlemmar. Däremot uppger elitföreningar (5%) i något större utsträckning än breddföreningar att de fått kännedom om kriminell infiltration under det gångna året.

På frågan hur idrottsföreningarna har fått kännedom om den kriminella infiltrationen är det vanligast inom de flesta idrotterna att en enskild individ har rapporterat direkt till föreningen. I vissa fall har informationen om kriminell infiltration kommit via media. Även annan informationsväg har uppgetts av idrottsföreningar, då har det i stor utsträckning handlat om medlemmar/andra aktiva inom föreningen som rapporterat via e-post.

¹² Av de idrottsföreningarna som har uppgett att kriminell infiltration har skett genom att personer har tagit plats eller försökt ta plats i styrelsen har 0,8% uppgett att det har inträffat 1–5 gånger medan 0,05% att det har handlar om 6–10 gånger. Motsvarande för kriminell infiltration genom hot, våld eller trakasserier samt genom att ha använt eller försökt använda föreningen i syfte att bedriva penningtvätt, arbetslivskriminalitet eller illegalt spelnätverk är 1,4% respektive 0,6% för 1–5 gånger medan 0,11% respektive 0,05% för att det har handlar om 6–10 gånger.

Tabell 4. Andelen idrottsföreningar inom respektive idrott som uppger att de under det gångna året fått kännedom om olika former av organiserad idrottskorruption.

Idrott	Tagit plats eller försökt ta plats i styrelsen	Genom att ha bidragit med eller försökt bidra med ekonomiskt stöd eller sponsring	Genom hot, våld eller trakasserier	Placerat/ anställt eller försökt placera/ anställa inom verksamheten	Genom att ha använt eller försökt använda föreningen för penningtvätt, arbetslivs-kriminalitet eller illegalt spelnätverk
Bandy	-	-	-	2%	2%
Basket	-	1%	1%	-	-
Budo/kampsport	0,7%	1%	-	0,7%	-
Cricket	7%	7%	-	-	-
Fotboll	1%	0,6%	3%	0,7%	1%
Handboll	1%	1%	2%	-	-
Innebandy	-	2%	2%	-	3%
Ishockey	-	-	0,6%	-	-
Judo	-	-	-	-	-
Korpen	-	-	4%	-	2%
Ridsport	-	-	1%	-	-
Simning	1%	-	-	-	1%
Taekwondo	4%	2%	2%	2%	-
Tennis	3%	-	3%	5%	-
Totalt	0,9%	0,7%	1%	0,6%	0,7%

Organiserad idrottskorruption

När det gäller organiserad idrottskorruption eller försök till organiserad idrottskorruption är det ovanligt bland de svarande idrottsföreningarna att de fått kännedom om sådan brottslighet. Sammanlagt uppger två procent av de 1 826 idrottsföreningarna som deltagit i undersökningen att de, minst en gång under de senaste 12 månaderna, fått kännedom om att tävlingar eller andra sammanhang där föreningen deltagit har korrumpierats i syfte att uppnå ekonomiska vinster. Samtidigt kan en idrottsförening ha varit utsatt för flera olika typer av försök till organiserad idrottskorruption.

Av de olika tillvägagångssätten är det flest idrottsföreningar som har erfarit oseriös eller försök till oseriös förmedlarverksamhet (drygt 1%). Därefter kommer påverkan eller försök till påverkan av resultat i en match eller tävling, så kallad matchfixning (0,8%). Den minst vanliga formen av organiserad idrottskorruption som idrottsföreningar rapporterar att de fått kännedom om är påverkan eller försök till påverkan av spelobjekt kopplade till matcher eller tävlingar, så kallad spot-fixning (0,3%).

Idrottsföreningarna har även fått beskriva om de har fått kännedom att föreningen utsatts för någon annan form av organiserad idrottskorruption, vilket 0,5 procent uppger. Flera idrottsföreningar beskriver fusk med ålder för att vinna tävlingsfördelar, där det samtidigt lyfts misstanke om att både idrottsföreningar och specialidrottsförbund känt till problemet utan att agera. Det nämns även ekonomiska oegentligheter i form av bedrägliga spelareerbjudanden via e-post.

Precis som när det gäller kriminell infiltration har de flesta idrottsföreningar endast fått kännedom om organiserad idrottskorruption vid enstaka tillfällen, det

vill säga att det har inträffat 1–5 gånger. Endast oseriös eller försök till oseriös förmedlarverksamhet beskrivs av föreningar ha skett 6–10 gånger.¹³

När resultaten bryts ned per idrott framträder vissa skillnader i hur vanligt det är att idrottsföreningar utsatts för organiserad idrottskorruption. Dessa föreningar återfinns inom ett begränsat antal idrotter, både stora, medelstora och små. Som nämnts ovan ska dock resultaten tolkas med försiktighet då det inom vissa idrotter är relativt få föreningar som besvarat enkäten.

Som framgår av tabell 5 rapporterar cricketföreningar (23%) i större utsträckning än andra idrottsföreningar att de utsatts för olika former av organiserad idrottskorruption eller försök till organiserad idrottskorruption. Det gäller särskilt genom påverkan eller försök till påverkan av spelobjekt kopplade till matcher eller tävlingar, så kallad spot-fixning.

Det har hänt ett par gånger när vi tävlade i European cricket matcher, men vi svarade aldrig”, Cricketförening

Även taekwondoföreningar (7%) utmärker sig, där påverkan eller försök till påverkan av resultat i en match eller tävling, så kallad matchfixning är den enskilt vanligaste formen av organiserad idrottskorruption. Vidare uppger fyra procent av de fotbollsföreningar som deltagit i undersökningen att de under det senast året fått kännedom om organiserad idrottskorruption eller försök till organiserad idrottskorruption, framför allt genom oseriös eller försök till oseriös förmedlarverksamhet. Även inom ishockeyn (3%) förekommer organiserad idrottskorruption eller försök till organiserad idrottskorruption genom oseriös eller försök till oseriös förmedlarverksamhet.

”Vi misstänkte försök till oseriös förmedlarverksamhet vid ett tillfälle, men fick inte det bekräftat”, Fotbollsförening

När det gäller organiserad idrottskorruption uppger elitföreningar (7%) i större utsträckning än breddföreningar (1%) att de fått kännedom om sådan brottslighet under det gångna året. Detsamma gäller beträffande större idrottsföreningar med fler än 1 000 medlemmar (8%), jämfört med mindre föreningar med färre än 1 000 medlemmar (1%).

På frågan hur idrottsföreningarna har fått kännedom om det inträffade är det vanligast inom de flesta idrotter att en enskild individ har rapporterat direkt till föreningen, följt av att föreningarna har fått informationen via media.

¹³ Av de idrottsföreningarna som har uppgett att de fått kännedom om organiserad idrottskorruption genom oseriös eller försök till oseriös förmedlarverksamhet har 1% uppgett att det har inträffat 1–5 gånger medan 0,2% att det har handlar om 6–10 gånger.

Tabell 5. Andelen idrottsföreningar inom respektive idrott som uppger att de under det gångna året fått kännedom om olika former av organiserad idrottskorruption.

Idrott	Genom påverkan eller försök till påverkan av resultat i en match eller tävling, s.k. matchfixning	Genom påverkan eller försök till påverkan av spelobjekt kopplade till matcher eller tävlingar, s.k. spot-fixning	Genom oseriös eller försök till oseriös förmedlarverksamhet
Bandy	-	-	-
Basket	-	-	-
Budo/kampsport	0,4%	-	-
Cricket	8%	15%	8%
Fotboll	2%	0,6%	3%
Handboll	-	-	1%
Innebandy	-	-	3%
Ishockey	0,6%	-	0,6%
Judo	1%	-	-
Korpen	-	-	-
Ridsport	-	-	-
Simning	-	-	-
Taekwondo	5%	2%	-
Tennis	-	-	-
Totalt	0,8%	0,3%	1%

Rekrytering av barn och unga till kriminella gäng

Sammanlagt uppger tre procent av de 1 826 idrottsföreningarna som deltagit i undersökningen att de vid minst ett tillfälle under de senaste 12 månaderna fått kännedom om händelser där barn och unga kontaktats av personer med kopplingar till organiserad brottslighet i syfte att rekrytera dessa till kriminella gäng i samband med idrottsutövande i föreningen.

När det gäller omfattningen uppger majoriteten av de berörda idrottsföreningarna att det har handlat om 1–5 gånger under de gångna 12 månaderna. Det förekommer också enstaka idrottsföreningar som beskriver att de fått kännedom om förekomsten av rekrytering av barn och unga till kriminella gäng fler än fem gånger under det senaste året.

Förekomsten av rekrytering eller försök till rekrytering av barn och unga till kriminella gäng är främst koncentrerad till vissa idrotter (se tabell 6). Framför allt utmärker sig fotboll, där sex procent av idrottsföreningarna uppger att de har fått kännedom om sådana händelser under det gångna året. Även inom basket finns flera idrottsföreningar (5%) som rapporterat att de fått kännedom om rekryteringsförsök. Utöver dessa två idrotter finns enstaka föreningar inom budo, taekwondo, simning, korpen, ishockey och handboll som uppger att de fått kännedom om sådana rekryteringsförsök. Resultaten indikerar att rekrytering av barn och unga till kriminella gäng i första hand är begränsat till ett fåtal idrotter.

Tabell 6. Andelen idrottsföreningar som har uppger utsatthet för rekryteringar barn och unga till kriminella gäng inom respektive idrott.

Idrott	Rekrytering av barn och unga till kriminella gäng
Bandy	-
Basket	5%
Budo/kampsport	1%
Cricket	-
Fotboll	6%
Handboll	1%
Innebandy	0,9%
Ishockey	-
Judo	-
Korpen	2%
Ridsport	-
Simning	1%
Taekwondo	2%
Tennis	-
Totalt	3%

De aktuella idrottsföreningarna har även fått beskriva den senaste händelsen som kommit till deras kännedom. De flesta händelserna beskrivs ha inträffat i nära anslutning till idrottsanläggningar, träningsmiljöer och idrottsplatser, ibland i samband med sena kvällar eller på en nattfotbollsverksamhet. Även platser som fritidsgårdar i närheten av idrottsanläggningar, på stan eller i omklädningsrum vid en simhall nämns. Flera idrottsföreningar påpekar att kontakterna sker i miljöer med hög kriminalitet och att ungdomar som idrottar vid dessa anläggningar är i riskzonen.

Ett genomgående tema är att kriminella söker upp unga i deras vardagsmiljöer. Detta sker bland annat genom att personer rör sig runt idrottsplatser och aktivt tar kontakt med barn och unga som är där för att träna. I flera fall handlar det om äldre ungdomar, ibland tidigare spelare, som utnyttjar sin koppling till idrottsvärlden för att närma sig yngre. Även vuxna med kriminella kopplingar, ibland föräldrar till andra barn, har identifierats.

Metoderna för att locka in unga varierar. Det vanligaste tillvägagångssättet är att erbjuda snabba pengar i utbyte mot att utföra "tjänster". Dessa tjänster kan innebära att förvara eller sälja droger, leverera paket, eller i mer allvarliga fall, att utföra våldshandlingar som sprängdåd eller delta i skjutningar. Lockbeten som dyra gåvor, kontanter och erbjudanden om utlandsresor används också. I vissa fall övergår närmandena till hot och tvång för att få de unga att utföra kriminella handlingar. En idrottsförening beskriver att en yngre spelare erbjöds 1 000 kronor för att förvara droger hemma, medan andra har blivit tvingade till kriminella handlingar eller kontaktats angående skjutningar i närområdet/storstäder. I ett fall upptäcktes kontakten genom att en spelare hade med sig en softairgun till träningen. Det finns även exempel på att spelare som redan är involverade i kriminalitet använder idrottsmiljön för att rekrytera sina egna lagkamrater.

Flera idrottsföreningar har uppmärksammat misstänkta personer som rör sig runt anläggningarna och söker kontakt. Det finns även observationer av spelare som har mycket kontanter för sin ålder. I vissa fall har kriminella föräldrar varit inblandade i verksamheten och i ett fall kontaktade en spelares förälder föreningen då

deras barn drogs in av kriminella gäng. Viss kritik riktas mot andra idrottsföreningar i närområdet som uppges vara likgiltiga inför vad spelare gör utanför planen, så länge de är bra på den aktuella idrotten.

"Äldre personer vill använda barn/ ungdomar att dela droger", Basketförening

"Ungdom kontaktad av någon som ville att denne skulle sälja åt honom", Budoförening

"Det är barn som är i miljöer med mycket gängkriminalitet. Vi som förening har klara regler för detta, men det hjälper föga när andra föreningar i närområdet skiter fullständigt i vad ungdomarna gör utanför fotbollsplanen så länge de är bra på att kicka boll. Kan namnge föreningar med ett flertal verksamma kriminella", Fotbollsförening

"Det är oftast äldre ungdomar som hänger på idrottsplatsen och försöker rekrytera yngre barn. Vi motarbetar detta men området i sig är ett stort problem", Fotbollsförening

"Spelare har rekryterats utanför fotbollen och använder sedan fotbollen (träningssmiljön) som ett sätt att påverka/ rekrytera vissa lagkamrater (födda 2009)", Fotbollsförening

"Äldre fd ungdomsspelare kontaktade yngre spelare på stan om de ville tjäna 1000:- genom att förvara droger hemma", Fotbollsförening

Idrottsföreningarna har i första hand fått kännedom om det inträffade via en aktiv eller en ledare i föreningen. I vissa fall har informationen kommit via en värdnadshavare och annan enskild individ.

Förekomst av rutiner för att rapportera, förebygga och hantera brott

I likhet med specialidrottsförbunden fick även idrottsföreningarna, vid sidan av erfarenheter kring de tre brottsfenomen, frågor om förekomsten av rutiner i form av riktlinjer, handlingsplaner, policydokument och motsvarande för att förebygga, rapportera och hantera kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng.

Resultaten visar att det är ovanligt att idrottsföreningarna har denna typ av rutiner. Det gäller oavsett vilket brottsfenomen som avses. Många uppger också att de inte känner till om sådana rutiner finns i föreningen.

Detta tyder på att frågor om organiserad brottslighet för de allra flesta enskilda idrottsföreningar inte är tillräckligt integrerade i det övergripande säkerhets- och trygghetsarbetet. Att rutiner saknas behöver inte nödvändigtvis innebära att frågorna är helt obeaktade, men det pekar på att arbetet i många verksamheter sker ad hoc snarare än utifrån fastställda riktlinjer, handlingsplaner, policydokument och/ eller motsvarande.

Kriminell infiltration

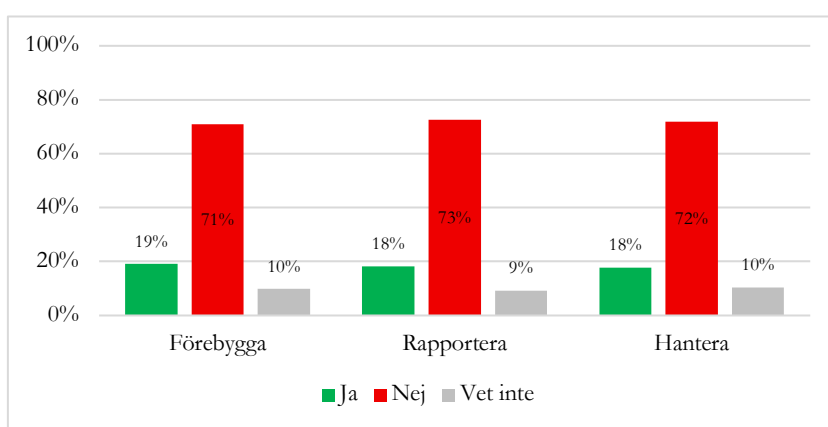
På frågan om idrottsföreningarna har särskilt framtagna rutiner för att förebygga kriminell infiltration uppger hela 71 procent av föreningarna att de saknar sådana rutiner. Endast 19 procent av föreningarna uppger att de har rutiner för att förebygga kriminell infiltration (se figur 6). Flera idrottsföreningar (10%) uppger att de inte känner till om sådana rutiner finns.

Även när det gäller rutiner för hur kriminell infiltration eller försök till kriminell infiltration ska rapporteras är det ovanligt att rutiner finns. Hela 73 procent av

idrottsföreningarna uppger att de saknar sådana rutiner, medan nio procent är osäkra på om sådana rutiner finns. Endast 18 procent av föreningarna uppger att de har rutiner för hur kriminell infiltration ska rapporteras.

När det gäller rutiner för att hantera kriminell infiltration uppger 18 procent av idrottsföreningarna att de har sådana rutiner. Precis som när det gäller rutiner för att förebygga och rapportera kriminell infiltration saknar majoriteten (72%) sådana rutiner, medan 10 procent är osäkra på om sådana rutiner finns.

Resultaten nedbrutet per idrott visar att förekomsten av rutiner för att förebygga, rapportera och hantera kriminell infiltration varierar mellan idrotterna. Stora idrotter såsom fotboll och budo/kampsport har något högre andelar idrottsföreningar med rutiner, särskilt när det gäller att förebygga kriminell infiltration. Idrottsföreningar i andra stora idrotter, som innebandy och ridsport, saknar i större utsträckning rutiner.

Figur 6. Andel av idrottsföreningar i undersökningen som uppger att man har rutiner för att förebygga, rapportera respektive hantera kriminell infiltration.

Bland de medelstora idrotterna uppger basket- och handbolls-föreningar i större utsträckning än simning och bandy, att de har denna typ av rutiner. Flera av idrottsföreningarna inom de mindre idrotterna, särskilt taekwondo och cricket, uppger att de har denna typ av rutiner.

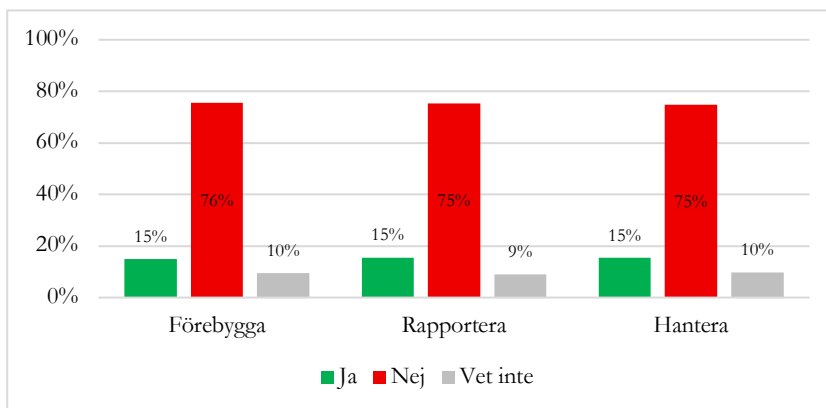
Som beskrivits ovan indikerar resultaten att det är vanligare med kriminell infiltration inom vissa idrotter. Det gäller framför allt cricket- och taekwondoföreningar samt, i viss utsträckning, fotboll-, tennis- och korpenföreningar. Värt att notera är att dessa idrottsföreningar i större utsträckning än övriga föreningar uppger att de har denna typ av rutiner på plats.

Organiserad idrottskorruption

När det gäller organiserad idrottskorruption uppger 76 procent av idrottsföreningarna att de saknar särskilt framtagna rutiner för att förebygga denna typ av brottslighet (se figur 7). Endast 15 procent av föreningarna uppger att man har rutiner, medan 10 procent uppger att det inte vet om det finns sådana rutiner.

Motsvarande mönster återkommer när det gäller hur denna typ av brott ska rapporteras och hanteras. Cirka 75 procent av idrottsföreningarna uppger att de saknar sådana rutiner, medan cirka 15 procent uppger att de har framtagna rutiner för att rapportera eller hantera organiserad idrottskorruption. Omkring tio procent av idrottsföreningarna uppger att de inte känner till om sådana rutiner finns.

Precis som när det gäller förekomst av rutiner för att förebygga, rapportera och hantera kriminell infiltration är det framför allt idrottsföreningar tillhörande de stora idrotterna såsom fotboll och budo/kampsport som uppger att de har sådana rutiner. Det gäller särskilt rutiner för denna typ av brott ska rapporteras och hanteras. Det är däremot färre innebandy- och ridsportföreningar som uppger att de har rutiner.

Figur 7. Andel av idrottsföreningar i undersökningen som uppger att man har rutiner för att förebygga, rapportera respektive hantera organiserad idrottskorruption.

Bland de medelstora idrotterna basket och handboll uppger något fler idrottsföreningar att de har rutiner jämfört med simning och bandy. Bland de mindre idrotterna uppger taekwondo- och cricketföreningar i större utsträckning än övriga att de har rutiner, särskilt när det gäller att förebygga och hantera organiserad idrottskorruption.

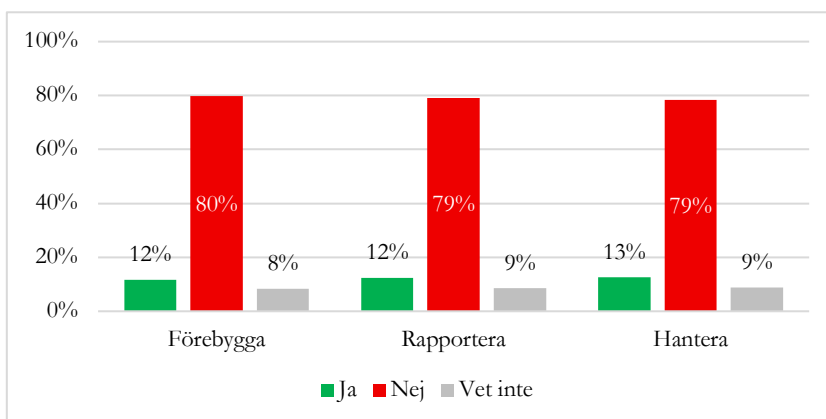
Som beskrivits ovan indikerar resultaten att det vanligare med organiserad idrottskorruption inom vissa idrotter, framför allt inom cricket- och taekwondoföreningar. Här kan konstateras att dessa idrottsföreningar i större utsträckning än övriga idrottsföreningar uppger att de har denna typ av rutiner.

Rekrytering av barn och unga till kriminella gäng

När det gäller rekrytering av barn och unga till kriminella gäng uppger 80 procent av idrottsföreningarna att de saknar särskilt framtagna rutiner för att förebygga denna typ av brottslighet (se figur 8). Endast 12 procent av föreningarna uppger att man har sådana rutiner, medan åtta procent uppger att det inte vet om det finns sådana rutiner.

Beträffande rutiner för hur händelser när barn och unga utsätts för rekryteringsförsök till kriminella gäng ska rapporteras uppger 79 procent av idrottsföreningarna att de saknar sådana rutiner, medan 12 procent uppger att de har framtagna rutiner. Nio procent uppger att de inte känner till om sådana rutiner finns i föreningen.

Även rutiner för att hantera rekryteringsförsök av barn och unga är ovanliga. Den övervägande majoriteten (79%) av idrottsföreningarna uppger att de saknar sådana rutiner, medan endast 13 procent uppger att de har rutiner på plats. Nio procent av föreningarna rapporterar att de inte känner till om det finns några rutiner för hur rekryteringsförsök ska hanteras.

Figur 8. Andel av idrottsföreningar i undersökningen som uppger att man har rutiner för att förebygga, rapportera respektive hantera rekrytering av barn och unga till kriminella gäng.

Det finns vissa skillnader mellan de olika idrotterna när det gäller förekomst av rutiner. Bland de idrotter som tillsammans står för 84 procent av barn- och ungdomsverksamheten inom den svensk idrottsrörelsen¹⁴ uppger budo/kampsports- och basketföreningar i större utsträckning än övriga idrottsföreningar att de har rutiner för att både förebygga, rapportera och hantera denna typ av brott. Inom andra idrotter, som innebandy, ridsport och simning, uppger endast några enstaka idrottsföreningar att de har särskilda rutiner för ändamålet. Fotbolls-, handbolls- och ishockeyföreningar befinner sig ungefär i nivå med genomsnittet, medan färre tennisföreningar uppger att de har rutiner för att förebygga, rapportera och hantera denna typ av brott.

Som beskrivits ovan är det vanligare med rekrytering av barn och unga till kriminella gäng inom fotboll- och basketföreningar än i övriga idrottsföreningar. Här kan konstateras att basketföreningar har denna typ av rutiner i något större utsträckning än övriga föreningar, medan fotbolls- och ishockeyföreningar ligger närmare genomsnittet.

¹⁴ Fotboll, innebandy, ridsport, simning, tennis, ishockey, handboll, basket och budo/kampsport.

Nyckelpersonsintervjuer

Sammanfattningsvis visar resultaten från intervjustudien på en spretig verksamhet. Polismyndigheten har decentraliserat sitt ansvar och överlåtit åt polisregionerna, polisområdena eller till och med åt lokalpolisområdena att själva prioritera eller bortprioritera frågorna. Dessutom lyser forskarna, med några få undantag, med sin frånvaro. Kvar är de enskilda idrottsföreningarna och alla ideellt engagerade som, ofta utan några rutiner, har att försöka förebygga och hantera allt från rekrytering av barn och unga till kriminell infiltration och organiserad idrottskorruption. Ljuset i mörkret förefaller vara det lokala arbetet som bedrivs av ett antal specialidrottsförbund och RF-SISU distrikt, under ledning av Riksidrottsförbundet, inom ramen för regeringens satsning "Idrottsklivet" med syfte att stärka idrottens närvaro i utsatta områden. De lokala samordnarna inom Idrottsklivet synes många gånger ha en bra bild av situationen och förefaller bedriva ett aktivt arbete med att stötta och stärka föreningarna. Verksamheten bedrivs dock i första hand i de utsatta områdena, och är i stor utsträckning inriktat mot fotbollen. Det är emellertid tydligt att den organiserade brottsligheten även förekommer i andra sporter än fotboll, och inte enbart berör utsatta områden.

Polisen

Polisen är landets största myndighet med starkt diversifierade uppgifter och verksamheter. När det gäller arbetet mot idrottsrelaterat våld låg tidigare ansvaret för arbetet på Polisregion Stockholm, genom Aktionsgrupp Idrott (AGI), som var en "ingång" för specialidrottsförbund och idrottsföreningar. Aktionsgruppen arbetade primärt mot problematiken i Stockholm, men togs också i anspråk av andra polisregioner. I dagsläget hålls det strategiska arbetet ihop på Nationella Operativa Avdelningen (NOA), där det sedan 2020 organiserats en särskild "Idrottsgrupp" med fem tjänster. Inledningsvis hade gruppen sitt fokus på de ordningsstörningar som förekommer i anslutning till fotbollsmatcher, men verksamheten har till viss breddats och omfattar numera även en del andra problem kopplat till idrotten, som exempelvis kriminell infiltration och organiserad idrottskorruption.

I början av 2025 genomfördes en ny mer decentraliserad arbetsordning där polisregionerna fick större möjlighet att själva påverka och styra verksamheten utifrån lokala förutsättningar och behov. Konsekvensen blev att polisregionerna har valt olika sätt att angripa problematiken. I de flesta polisregioner ligger ansvaret för det konkreta arbetet på polisområdesnivå, medan vissa polisregioner har decentraliserat både det förebyggande och utredande uppdraget till lokalpolisområdesnivå. I samtliga polisregioner finns även regionala idrottssamordnare med uppgift att driva det strategiska arbetet kopplat till idrotten. Vidare finns så kallade supporterpoliser med uppgift att i samverkan med arrangörer förebygga våld och ordningsstörningar i samband med sportevenemang, främst fotbollsmatcher. Sedan en kort tid finns i varje polisregion även särskilda utredningssamordnare med uppgift att hålla ihop brottsutredningarna som rör idrottsrelaterad brottslighet.

Inom ramen för denna undersökning har ett tiotal intervjuer genomförts med representanter för Polismyndigheten på nationell och regional nivå.

Ett spretigt arbete med försök att bygga struktur

Intervjuerna visar sammantaget att polisens arbete mot organiserad brottslighet inom idrotten befinner sig i en utvecklingsfas, där tidigare brister successivt uppmärksammas och vissa initiativ till förbättring har påbörjats. Samtidigt framträder en bild av betydande strukturella och kunskapsmässiga utmaningar.

Historiskt har arbetet präglats av en begränsad inriktning, där fokus i huvudsak legat på ordningsstörningar i samband med större idrottsevenemang, främst

inom fotbollen och i viss mån ishockeyn. Den bredare problematiken, såsom kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och rekrytering av barn och unga, har i stor utsträckning hanterats perifert i förhållande till den ordinarie brottsbekämpningen. Flera respondenter beskriver hur dessa frågor länge inte integrerats i kärnverksamheten, utan snarare betraktats som avgränsade till evenemangshantering. Detta har bidragit till ett arbetssätt som upplevs som fragmenterat och reaktivt snarare än strategiskt och kunskapsbaserat.

Den omorganisation som genomförts, där ansvar i högre grad fördelats till polisregioner och lokal nivå, har ytterligare förstärkt variationen i hur arbetet bedrivs. Intervjuerna visar att polisregionerna i praktiken utvecklats olika modeller, där ansvar ibland ligger på polisområdesnivå och ibland på lokalpolisområden. Konsekvensen blir att det förebyggande arbetet varierar i omfattning och kvalitet, samtidigt som ”sällan förekommande ärenden”, exempelvis misstänkt matchfixning, leder till begränsad utredningsvana. Flera respondenter beskriver att ärenden av denna typ uppträder så pass sporadiskt att det saknas etablerade arbetssätt och erfarenhet i organisationen.

Det finns dock exempel på mer strukturerade angreppssätt. I vissa delar av landet pågår utvecklingsarbete där idrottsrelaterad brottslighet tydligare kopplas till den bredare bekämpningen av organiserad brottslighet. I dessa initiativ utgår man från att de aktörer som är involverade i idrottsrelaterade brott ofta återfinns i samma kriminella miljöer som i övrig grov brottslighet. Arbetet innefattar bland annat sårbarhetsanalyser av föreningar, dialog med sponsorer och utveckling av gemensamma strategier mellan polis och idrottsorganisationer. Dessa satsningar befinner sig dock i ett tidigt skede, och det saknas ännu underlag för att bedöma effekterna.

Även på nationell nivå beskrivs en ökad medvetenhet och ett pågående omtag. Flera respondenter vittnar om att frågan tidigare inte prioriterats i tillräcklig utsträckning, vare sig på nationell eller regional nivå, men att det nu finns en tydligare ambition att utveckla arbetet. Detta inkluderar förbättrade verktyg, exempelvis ökade möjligheter att inhämta ekonomisk information, samt en gradvis ökad organisatorisk mognad. Samtidigt betonas att utvecklingen till stor del drivits fram genom yttre påtryckningar, bland annat från idrottsrörelsen.

”Vi har fått nya verktyg i form av rätt att inhämta ekonomisk information, så förutsättningarna att jobba med frågorna har ökat”, Regional idrottsamordnare

”Systemet med regionala idrottsamordnare är bra. Fortsätt att bygga på den strukturen”, Regional idrottsamordnare

Bristande förmåga

När det gäller polisens förmåga att förebygga och utreda kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och rekrytering av barn och unga kretsar många av intervjuerna kring bristande organisation och struktur, bristande ledning och styrning, bristande kunskap om problematikens omfattning samt en negativ poliskultur som gör det svårt att få gehör för frågorna.

En återkommande synpunkt i de intervjuer som genomförts är att nuvarande organisation saknar tillräcklig samordning, både nationellt och regionalt. Flera respondenter lyfter behovet av ökad specialisering och menar att ärenden som rör exempelvis kriminell infiltration och idrottskorruption bör koncentreras till särskilda funktioner för att bygga upp kompetens och kontinuitet. Den nuvar-

ande ordningen, där ansvaret ofta är utspritt, riskerar enligt dessa bedömningar att leda till att ingen enhet utvecklar tillräcklig expertis.

Utmaningarna kopplas även till frågor om ledning, styrning och kultur. Det framhålls att den nationella nivån har begränsade möjligheter att påverka regionala prioriteringar i praktiken, samtidigt som det inom organisationen finns en kultur som försvårar en enhetlig tillämpning. Flera respondenter pekar på att arbetet i hög grad blir beroende av enskilda chefers engagemang, och att frågans prioritet därmed varierar. Avsaknaden av tydligt ansvarstagande beskrivs som ett hinder för långsiktig utveckling.

”De anmälningar om kriminell infiltration och organiserad idrottskorruption som kommer in måste koncentreras till en central utredningsgrupp. Vi måste hålla ihop frågorna bättre. Jag tror på en specialisering”, Regional idrottssamordnare

Kunskapsluckor om problemens omfattning

Flera återkommer till problemen med begränsad kunskap om den organiserade brottslighetens omfattning och utveckling. Det gäller både inom fotbollen och inom idrotten i stort.

Polismyndigheten saknar i dagsläget tillförlitlig statistik över brott kopplade till kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och rekrytering av barn och unga inom idrotten. Detta hänger samman med att dessa brott inte motsvarar specifika brottsrubriceringar, vilket försvårar såväl uppföljning som analys. Flera respondenter beskriver att den nuvarande lägesbilden sannolikt endast fångar en begränsad del av den faktiska problematiken, och att underrättelsearbetet inom området är eftersatt.

Kunskapsbristen gäller även vilka delar av idrottsrörelsen som berörs. Fokus ligger i stor utsträckning på fotbollen, medan kunskapen om andra idrotter är mycket begränsad. Det framkommer också att kopplingen mellan idrottsmiljöer och rekrytering av barn och unga till kriminella nätverk är svår att bedöma, även om flera respondenter pekar på att sådana risker generellt finns i miljöer där många unga samlas.

”Vi har en problematik, men vi vet alldeles för lite. Min uppfattning är att problemen finns och att de inte är av minskande omfattning. Inhämtningsbasen saknas eftersom vi ligger efter underrättelsemässigt”, Regional idrottssamordnare

”Vi har inte sett denna typ av rekrytering av barn och unga kopplat till idrotten så tydligt i vår region. Tidigare använde man sig av HV/B-hem och liknande inrättningar, nu använder man sig av andra forum för att hitta utförare. Problemen med ”crime as a service” har ökat där beställare lägger ut uppdrag på olika forum och snabbt hittar unga utförare”, Regional idrottssamordnare

Betydelsen av kontrollsystem

Slutligen lyfts betydelsen av fungerande kontrollsystem inom såväl idrottsrörelsen som i kommunal verksamhet. Flera respondenter betonar att kombinationen av stora ekonomiska flöden och svag kontroll skapar sårbarheter som kan utnyttjas av kriminella aktörer. Det finns en återkommande uppfattning om att nuvarande system i vissa delar bygger på en övertro på att aktörer agerar korrekt, vilket inte anses tillräckligt i miljöer där incitamenten för missbruk är betydande.

Riksidrottsförbundet

Riksidrottsförbundets (RF) uppgift är att stödja, företräda, leda och samordna idrottsrörelsen i gemensamma frågor, såväl nationellt som internationellt. Vid Riksidrottsförbundet finns olika funktioner som arbetar med frågor som rör säkerhet och trygghet. Det handlar bland annat om en säkerhetsansvarig som ansvarar för förbundets säkerhetsarbete kopplat till otillåten påverkan, trygga evenemang och krisberedskap. I uppdraget ingår bland annat att samordna, stödja och utbilda specialidrottsförbund i det systematiska säkerhetsarbetet, med särskilt fokus på evenemangssäkerhet och otillåten påverkan samt att företräda idrottsrörelsen i olika samverkansformer inom myndigheter och andra relevanta organisationer. Vidare finns en så kallad "Idrottsombudsmanna- och visselblåsar-funktion" med syfte att arbeta för en trygg och säker idrottsmiljö samt se till att idrottens värdegrund upprätthålls genom att ge råd, vägleda och hjälpa specialidrottsförbund, distrikt, idrottsföreningar och enskilda aktiva. Till detta kommer en "Integrity Officer" med uppgift att arbeta mot matchfixning och korruption inom idrotten. I uppdraget ligger att bedriva ett preventivt arbete med fokus på att utbilda specialidrottsförbund, idrottsföreningar och lagstiftare om risker med matchfixning och spelproblem samt att fungera som länk mellan idrotten, spelbranschen och rättsvårdande myndigheter för att stoppa organiserad brottslighet i sportmiljöer. En viktig del i arbetet är också att uppmuntra en kultur där aktiva vågar rapportera oegentligheter. Sedan en kort tid finns även tre säkerhetssamordnare placerade i RF-SISU distrikten i Stockholm, Göteborg och Malmö. Deras uppgift är att skapa nätverk, samverka lokalt med idrottsföreningar och andra aktörer samt utbilda och stötta idrottsföreningar.

Inom ramen för denna undersökning har fyra intervjuer genomförts med representanter för Riksidrottsförbundet.

Organiserad idrottskorruption

Intervjuerna med representanter för Riksidrottsförbundet (RF) visar att arbetet med frågor kopplade till brottslighet inom idrotten har utvecklats under senare år, men att det fortfarande finns utvecklingsmöjligheter.

När det gäller den organiserade brottslighetens påverkan på idrotten domineras arbetet av frågan om matchfixning, där det finns etablerade arbetssätt och en utvecklad samverkan med rättsvårdande myndigheter och spelbranschen. Samtidigt framhåller flera respondenter att andra former av organiserad brottslighet inte fått motsvarande uppmärksamhet. Det gäller exempelvis frågor kopplade till övergångar och förmedlarverksamhet, där det finns indikationer på oseriösa aktörer och behov av ett mer samlat angreppssätt.

Intervjuerna en bild av att matchfixning och annan organiserad idrottskorruption i flera fall hänger samman med bredare kriminella strukturer. Det beskrivs finnas fler uppgjorda matcher och otillbörliga upplägg än vad som faktiskt upptäcks, och flera exempel lyfts där ekonomiska erbjudanden riktats till föreningar i syfte att få inflytande över vilka spelare som tas in. Särskilt inom fotbollen framträder en bild av att aktörer med kopplingar till kriminella nätverk försöker använda föreningar som plattform för egna intressen. Intervjuerna visar också att påverkan inte enbart förekommer inom elitidrotten eller i spelrelaterade sammanhang, utan att även barn- och ungdomsidrotten kan utsättas, exempelvis genom försök att påverka domare eller genom kontakter med mycket unga spelare.

"Vi behöver ta ett omtag när det gäller frågor som rör övergångar och oseriös förmedlarverksamhet", Centralt placerad person vid Riksidrottsförbundet

Kriminell infiltration

När det gäller kriminell infiltration beskriver de intervjuade att frågan under lång tid varit underskattad, men att problemen blivit tydligare under de senaste fem åren. Flera framhåller att idrottens grundläggande öppenhet är en styrka, men också en sårbarhet. Att föreningslivet bygger på att människor ska kunna delta och engagera sig utan långtgående kontrollmekanismer gör att personer med otillbörliga avsikter kan ta sig in i verksamheten. Det framkommer exempel på föreningar där personer i ledande positioner haft kopplingar till kriminella nätverk, liksom exempel på hur föreningar kan utnyttjas för ekonomisk brottslighet eller för att tillskansa sig bidrag genom oegentliga upplägg. Intervjuerna ger därmed stöd för bedömningen att den föreningsdemokratiska strukturen i vissa fall kan utnyttjas av aktörer som vill vinna inflytande, tillgång till resurser eller legitimitet.

Fortfarande saknas en heltäckande bild av problemets omfattning och utveckling, där denna undersökning är ett sätt att bygga mer kunskap. Flera respondenter återkommer till att bedömningarna till stor del bygger på signaler, enskilda ärenden och erfarenhetsbaserad kunskap snarare än systematiskt insamlad information. Detta gäller såväl kriminell infiltration som annan organiserad idrottskorruption. Det finns en tydlig självkritisk hållning i materialet, där behovet av mer fakta och mindre antaganden lyfts fram. Sammantaget tyder intervjuerna på att Riksidrottsförbundet uppfattar problemen som reella och i vissa avseenden ökande, men att kunskapsunderlaget ännu är otillräckligt för säkra bedömningar av omfattning, utveckling och skillnader mellan idrotter.

”Jag har ingen klar uppfattning om omfattning eller utveckling, men det känns som det eskalerat”, Centralt placerad person vid Riksidrottsförbundet

Rekrytering av barn och unga till kriminella gäng

Även frågan om rekrytering av barn och unga till kriminella miljöer i anslutning till idrotten beskrivs som alltmer aktuell. Intervjuerna visar att Riksidrottsförbundet fått indikationer på att idrottsanläggningar i vissa fall används som mötes- eller uppehållsplatser för gängkriminella och att detta kan öka risken för att barn och unga exponeras för kriminella miljöer. Det framkommer också uppgifter om att extremistiska aktörer har sökt sig till vissa idrottsmiljöer och supporterklubb, vilket ytterligare kan förstärka riskerna för rekrytering och påverkan. Vidare lyfts att unga spelare ibland kontaktas av aktörer med koppling till organiserad brottslighet och matchfixning, där syftet inte nödvändigtvis är att rekrytera de sportsligt mest lovande, utan att identifiera andra typer av sårbara eller ”användbara” individer. Samtidigt är även här kunskapen begränsad. De intervjuade understryker att denna typ av företeelser sannolikt underrapporteras, inte minst eftersom upptäckten ofta förutsätter att föräldrar eller andra vuxna uppmärksammar och anmäler det som skett.

”Det behöver inte alls vara de bästa i laget som rekryteras, utan man gör det i annat syfte. Problemen uppkom för några år sedan, men det är svårt att säga något om utvecklingen. Det bygger på att föräldrar hör av sig, men det ligger i sakens natur är så inte sker”, Centralt placerad person vid Riksidrottsförbundet

Samarbete med polisen och kommunerna

Intervjuerna visar också att samarbetet med Polismyndigheten är en central del av Riksidrottsförbundets arbete. Samverkan beskrivs som etablerad på flera nivåer, från strategiska högnivåmöten till löpande dialog i operativa frågor. Samverkansöverenskommelsen mellan Riksidrottsförbundet och Polismyndigheten framstår som ett viktigt ramverk för arbetet, med fokus på att motverka brotts-

lighet i anslutning till idrott, skydda idrottens demokratiska strukturer och stärka arbetet mot bland annat hot, våld, otillåten påverkan och matchfixning. Riksidrottsförbundet har under 2025 även tagit fram en särskild strategi för att förebygga och hantera idrottsrelaterad brottslighet, vilket visar på en ambition att ytterligare systematisera arbetet. I intervjuerna framhålls särskilt värdet av en strukturerad samverkan med polisen, inte minst när det gäller stödet till individer och organisationer som utsätts för hot eller våld.

Däremot framstår samverkan med kommunsektorn som mindre utvecklad i just frågor om idrott och kriminalitet. Intervjuerna visar att det finns breda kontaktytor mellan Riksidrottsförbundet och Sveriges Kommuner och Regioner i andra strategiska frågor, liksom lokal samverkan mellan RF-SISU-distrikten och enskilda kommuner. Men någon motsvarande strategisk samverkansstruktur med tydligt fokus på denna typ av frågor förefaller inte finnas. Mot bakgrund av att många av de riskmiljöer som beskrivs, exempelvis anläggningar, föreningsstöd och lokala trygghetsfrågor, i hög grad också berör kommunerna finns behov av en utvecklad samverkan i denna del.

”Vi har kontakt med SKR i olika frågor, däremot inte specifikt när det idrott och kriminalitet”, Centralt placerad person vid Riksidrottsförbundet

Behov av att öka kännedomen om idrottsombudsmannafunktionen

Intervjuerna med Idrottsombudsmanna- och visselblåsarfunktionen tillför ytterligare en dimension till lägesbilden. Funktionen tar årligen emot ett stort antal ärenden, varav de flesta rör barn och unga och handlar om kränkningar, selektering, föreningsdemokrati och andra avvikelser från idrottens värdegrund. Det ger Riksidrottsförbundet en viktig kanal för att fånga upp missförhållanden. Samtidigt framgår att denna funktion endast i begränsad utsträckning arbetar direkt med frågor om organiserad brottslighet. Sådana ärenden hänvisas i regel vidare till andra sakkunniga inom organisationen. Det framkommer också att kännedomen om funktionen är ojämnt spridd, och att ärenden i hög grad kommer från resursstarka miljöer. Detta kan innebära att problem i utsatta områden i mindre utsträckning fångas upp.

Idrottsklivet

Sedan 2020 har Riksidrottsförbundet och idrottsrörelsens eget studieförbund, SISU Idrottsutbildarna, en gemensam organisation i 19 regionala distrikt vid namn RF-SISU. Uppdraget är att stödja, företräda och samordna idrottsrörelsen i gemensamma frågor på regional och lokal nivå. RF-SISU arbetar även för att utveckla idrotten genom folkbildning och utbildning i specialidrottsförbund och idrottsföreningar.

Under de senaste åren har ett antal RF-SISU distrikt tillsammans med 14 specialidrottsförbund¹⁵, under ledning av Riksidrottsförbundet, arbetat med den statliga satsningen ”Idrottsklivet”. Syftet är att skapa en hållbar och långsiktig idrottsverksamhet i de fysiska områden som Polismyndigheten benämner som utsatta eller särskilt utsatta. Satsningen möjliggörs genom ett årligt stöd på 100 miljoner från regeringen.

¹⁵ De specialidrottsförbund som är involverade inom ramen för Idrottsklivet är Svenska Badmintonförbundet, Svenska Basketbollförbundet, Svenska Bordtennisförbundet, Svenska Brottningsförbundet, Svenska Budo och Kampsportsförbundet, Svenska Fotbollsförbundet, Svenska Friidrottsförbundet, Svenska Gymnastikförbundet, Svenska Handbollsförbundet, Korpen Svenska Motionsidrottsförbundet, Svenska Orienteringsförbundet, Svenska Simförbundet, Svenska Skolidrottsförbundet samt Svenska Tennisförbundet.

Inom ramen för denna undersökning har intervjuer genomförts med ett tiotal personer från RF-SISU distrikt samt specialidrottsförbund (fotboll och skolidrott) och specialdistriktsförbund (fotboll) som ansvar för det lokala arbetet med Idrottsklivet.

Stora problem och brist på långsiktighet i utsatta områden

Intervjuer med företrädare för Idrottsklivet visar att satsningen verkar i miljöer där problemen med organiserad brottslighet, otrygghet och social utsatthet i många fall är påtagliga. Samtidigt framträder en bild av att idrottens lokala strukturer, rätt utformade och långsiktigt stöttade, kan bidra till att stärka motståndskraften i dessa områden. Intervjuerna visar således en mångfacetterad bild, där omfattande problem och stora behov framträder parallellt med indikationer på att ett mer systematiskt och lokalt förankrat arbete har börjat ge positiva effekter.

En återkommande iakttagelse är att det brottsförebyggande arbetet i utsatta områden alltför länge har präglats av kortsiktighet. Flera beskriver hur insatser ofta bedrivits i projektform, utan den varaktighet som krävs för att hantera problem som byggts upp under lång tid. Denna projektlogik framställs som otillräcklig i relation till de djupgående sociala och kriminella strukturer som präglar många av områdena. I sammanhanget framhålls att vissa stadsdelar uppvisar positiva förändringar, där starkare lokal gemenskap och mer levande miljöer har bidragit till ökad trygghet. Bilden är alltså inte entydigt negativ, men den samlade bedömningen är att långsiktighet, lokal närvaro och uthållighet är avgörande för att åstadkomma verklig förändring.

*”Det förebyggande arbetet är viktigt, men det går inte att åtgärda 30 års problem på 4 år”,
Lokal samordnare*

*”Brottslighetens utveckling i utsatta områden har gått snabbt. Stora insatser behövs”,
Lokal samordnare*

”Det är en positiv utveckling i de områden där jag jobbar med mer levande stadsdelar och bättre gemenskap, där man känner sig mer trygg i områdena”, Lokal samordnare

Låg föreningskunskap

Ett centralt tema är den låga föreningskunskapen i många utsatta områden. Intervjuerna visar att det i många föreningar finns begränsad kunskap om hur föreningsdemokrati, medlemsinflytande, årsmöten, stadgar och formella beslutsprocesser fungerar. Detta kombineras ofta med låg tillit till myndigheter och samhällsinstitutioner, vilket ytterligare försvårar arbetet med att bygga stabila och hållbara föreningsstrukturer. I detta sammanhang framstår Idrottsklivet och de lokala samordnarna som en viktig stödfunktion. Genom sitt folkbildande uppdrag arbetar de nära föreningarna för att stärka grundläggande organisatorisk förmåga och öka förståelsen för det ansvar som följer med att bedriva ideell föreningsverksamhet. Intervjuerna tyder på att det finns en vilja hos många föreningar att utvecklas, men också att detta arbete kräver nära stöd och kontinuerlig vägledning.

Flera respondenter kopplar dessa utmaningar till bredare integrationsproblem. Det beskrivs finnas en social fragmentering i vissa områden, där föreningsliv och lokalsamhälle i hög grad präglas av slutna nätverk och begränsad blandning mellan grupper. Detta kan få konsekvenser för föreningarnas sammansättning och styrning, exempelvis när ledande funktioner domineras av personer med likartad bakgrund och när kunskapen om samhällets normer, regler och institutioner är begränsad. Intervjuerna pekar därmed på att arbetet med förenings-

utveckling i dessa områden inte enbart handlar om administration eller organisationsfrågor, utan också om inkludering, tillit och demokratisk praktik.

”Det finns en vilja att lära sig mer om föreningskunskap, till exempel om medlemsdemokrati och struktur för årsmöten”, Lokal samordnare

”Många förstår inte normerna, lagarna och systemen i sambället”, Lokal samordnare

Steg i rätt riktning

Genom satsningen Idrottsklivet förefaller det ha skett steg i rätt riktning där idrottsföreningar i utsatta områden idag har bättre struktur, även om mycket återstår att göra. De lokala samordnarna beskriver hur satsningen skapat bättre förutsättningar för att arbeta mer strukturerat och med starkare lokal förankring. En viktig del i detta är de omfattande nätverk som byggts upp med föreningar, kommuner, skolor, bostadsföretag, polis och andra lokala aktörer. Denna samverkan framstår som central, inte minst eftersom problemen i och kring idrottsmiljöerna ofta är nära sammanflätade med den bredare situationen i området. Intervjuerna visar också att närheten till specialidrottsförbunden, särskilt fotbollens organisation, har stärkt möjligheterna att stödja föreningarna på ett mer konkret och verksamhetsnära sätt. Flera beskriver att skillnaden jämfört med tidigare är att stödet nu är mer samordnat och att kraven på föreningarna blivit tydligare.

Flera respondenter menar att behoven inte är begränsade till de områden som omfattas av polisens lista över utsatta och särskilt utsatta områden. Det framhålls att liknande problem kan finnas även i andra stadsdelar, liksom i områden som är idrottssvaga eller geografiskt perifera. Några uttrycker också att uppdraget riskerat att bli alltför brett, vilket gör det svårt att hinna bygga de relationer och den lokala närvaro som arbetet förutsätter.

”En styrka är att vi jobbar så nära specialidrottsförbunden”, Lokal samordnare

”Vi får mycket information från föreningarna och har goda möjligheter att samordna med andra aktörer när det uppstår problem, till exempel med dålig behysning kring våra idrottsplatser”, Lokal samordnare

”Vi får hela tiden uppdrag, olika fokusområden, vissa typer av insatser. Det går i vågor, vilket är frustrerande. Min känsla är att vi tidigare inte hade samma tanke på långsiktighet. Här har Idrottsklivet bidragit där vi ställer större krav på föreningarna. Den stora skillnaden är att vi nu jobbar med närmre specialidrottsförbunden, vilket har gjort arbetet med föreningarna mycket lättare. Föreningarna är tacksamma att både vi och förbunden kan stötta dem”, Lokal samordnare

Fotbollen har kommit längst

Regeringens satsning på Idrottsklivet inkluderar som tidigare beskrivits sammanlagt 14 specialidrottsförbund och omfattar således många olika idrotter. Mycket av arbetet beskrivs framför allt vara inriktat mot fotbollsföreningar. Detta förklaras dels av fotbollens starka ställning i de utsatta områdena, dels av att sporten är lättillgänglig och ofta fungerar som den huvudsakliga organiserade idrottsformen för barn och unga. Även andra idrotter förekommer, såsom kampsport, basket, friidrott och handboll, men kontakterna är enligt flera intervjuade mest utvecklade med fotbollsföreningarna. Samtidigt framgår att det är svårare att nå mindre föreningar och vissa idrotter där man vet att problem kan finnas, men där kontaktytorna är svagare. Detta innebär att arbetet riskerar att bli ojämnt fördelat mellan olika delar av idrottsrörelsen.

"Fotbollen är den stora sporten i våra utsatta områden, därför är mycket av mitt arbete inriktat mot fotbollsöreningar", Lokal samordnare

"Vi jobbar med alla föreningar i våra utsatta områden, men vi har mest kontakt med fotbollen och till viss del med budo och kampsport och handboll", Lokal samordnare

"Det är svårare för oss att komma in i mindre föreningar. Vi vet att problemen finns inom cricket, men där har vi haft svårt att komma in", Lokal samordnare

Rekrytering av barn och unga till kriminella gäng

När det gäller rekrytering av barn och unga till kriminella miljöer ger intervjuerna en tydlig bild av att idrottsföreningar i utsatta områden påverkas av den omgivande situationen. Beskrivningarna handlar om omfattande otrygghet, många kriminella aktörer i rörelse och en svag social kontroll, särskilt kvällstid. I den meningen framstår idrottsanläggningar inte som isolerade från övriga lokalsamhället, utan som platser där samma problem som finns i området i stort också gör sig gällande. Flera intervjuade beskriver att föreningar och föräldrar fångar upp oro och signaler om att unga påverkas eller riskerar att dras in i destruktiva miljöer. Samtidigt framhålls att det inte alltid handlar om organiserad rekrytering i snäv mening, utan också om konflikter, häng och närvaro av ungdomsgrupper kring anläggningarna. Polisen uppges i vissa fall bekräfta att rekrytering förekommer, framför allt i anslutning till fotbollsmiljöer.

Ett återkommande tema är bristen på trygga vuxna i områdena under de tider då behoven är som störst. Intervjuerna pekar på att den sociala kontrollen avtar markant efter ordinarie arbetstid, samtidigt som många av riskerna ökar för barn och unga i 11–12-årsåldern och uppåt. Flera beskriver det som särskilt problematiskt att föräldraengagemanget tenderar att minska just när ungdomarna blir äldre och mer självständiga. Därmed försvagas det skyddsnät som annars kan finnas runt föreningsaktiva barn. Mot denna bakgrund lyfts olika lokala initiativ fram för att stärka vuxennärvaro och trygghet, exempelvis trygghetsvårdar, matchvårdar och nätverk av vuxna som rör sig kring anläggningarna. Dessa insatser beskrivs ha bidragit till att minska visst stök och öka tryggheten, även om problem som drogförsäljning, ungdomshäng och gömställen för narkotika fortfarande förekommer.

"Vi fångar in problematiken via föreningarna och via föräldrar som är oroliga", Lokal samordnare

"Alla jobbar fram till kl. 17 därefter är den sociala kontrollen mindre. Det finns ett stort behov av att fördela om resurser och få kommunen, bostadsföretag och andra aktörer att arbeta när problemen är som störst", Lokal samordnare

"Det behövs större vuxennärvaro i form av professionella fritidspedagoger, väktare och andra trygga vuxna. Vi ser allt färre av dessa i våra utsatta områden", lokal samordnare

Kriminell infiltration

Beträffande kriminell infiltration ger intervjuerna en bild av att kunskapen tidigare varit begränsad och att såväl idrottsrörelsen som de stödjande strukturerna länge saknat tydliga metoder för att förebygga denna typ av påverkan. Flera beskriver hur ekonomisk press på föreningarna har ökat sårbarheten. När finansieringen av kärnverksamheten blivit svårare att säkra har föreningar i högre grad sökt projektmedel för verksamheter vid sidan av den ordinarie idrotten, såsom nattfotboll, nattvandring eller läxhjälp. Intervjuerna visar att detta i vissa fall kan ha öppnat för personer med andra motiv än att stödja idrotten, särskilt när kon-

troll, uppföljning och redovisning varit bristfällig. Det framkommer exempel på incidenter där medel använts felaktigt eller där det saknats spårbar redovisning. Respondenterna lyfter att det inte alltid är enkelt att avgöra om fel beror på okunskap, bristande kapacitet eller medvetet missbruk.

Samtidigt framgår att motståndskraften i vissa områden har stärkts. Några respondenter beskriver hur kartläggningar av föreningslivet visat på betydande problem med svag föreningsdemokrati, oklara strukturer och personer med olämpliga kopplingar i förtroendepositioner. Som svar på detta har arbetet i högre grad kommit att inriktas på att stärka befintliga föreningar, snarare än att stimulera framväxten av nya. Genom föreningsträffar, utbildning, stöd kring stadgar, styrning och säkerhet samt dialog med styrelser har man försökt bygga mer stabila organisationer. Intervjuerna tyder på att detta gett resultat i form av bättre struktur, ökad medvetenhet och starkare föreningsdemokrati. En bärande tanke som lyfts är att ju stabilare och mer välfungerande en förening är, desto mindre sårbar blir den för infiltration och annan otillbörlig påverkan.

I detta sammanhang betonas också betydelsen av administrativa och kontrollmässiga verktyg. Flera respondenter menar att skärpta krav vid bidragsansökningar och återrapportering har haft en förebyggande effekt, även om den ökade administrationen samtidigt kan vara betungande för små föreningar. Det framkommer också att det finns behov av tydligare stöd kring rekryteringsprocesser, styrelsearbete, registerkontroller och krisplaner. Intervjuerna visar att många föreningar fortfarande saknar aktuella krishanteringsplaner och att det därför finns ett fortsatt behov av praktiskt stöd för att öka beredskapen mot olika former av påverkan och missbruk. Samtidigt betonas att formella verktyg i sig inte är tillräckliga, utan måste kombineras med dialog, guidning och ett verklighetsnära stöd till föreningarna.

”Det flödar in pengar från så många olika håll; stiftelser, bostadsföretag, kommunen, fonder. Vi försöker ha dialoger med alla för att motverka att man söker för samma projekt från olika aktörer”, Lokal samordnare

”Ju stabilare föreningar, desto mindre risk för kriminell infiltration av olika former”, Lokal samordnare

”Vi har utbildat trygghetscoacher i föreningarna för att höja medvetandenivån och kunskapen om kriminell infiltration. De kan söka medel för att få vårt stöd och hjälp med att ta fram krisplaner”, Lokal samordnare

Organiserad idrottskorruption

När det gäller organiserad idrottskorruption, såsom matchfixning och oseriös förmedlarverksamhet, framträder en annan bild. Flera lokala samordnare uppger att dessa frågor inte upplevs som särskilt framträdande i de mindre och resurs-svaga föreningar som de arbetar närmast. Flera framhåller dock att detta inte nödvändigtvis innebär att problemen saknas, utan snarare att de inte ligger i fokus för det lokala arbetet och att man inte aktivt söker efter dem. Det finns alltså anledning till försiktighet i tolkningen. Intervjuerna pekar snarare på att matchfixning och liknande företeelser befinner sig utanför de lokala samordnarnas huvudsakliga uppdrag, vilket gör att kunskapen om dessa frågor är begränsad.

Slutligen lyfts ett antal mer generella utmaningar som påverkar förutsättningarna för arbetet. Det handlar om brist på ekonomiska resurser, svårigheter att rekrytera styrelseledamöter och ledare samt brister i den fysiska miljön kring anläggningarna. Flera beskriver hur personalbrist, avsaknad av klubbhus, dålig belys-

ning och otillräcklig närvaro av vuxna förstärker otryggheten, särskilt kvällstid. Även matchklimatet lyfts fram som en betydande utmaning, där behovet av utbildning och stöd på gräsrotsnivå bedöms som stort.

”Många av de föreningar som vi jobbar med är små, även om vi också har en del stora föreningar i våra utsatta områden. Frågor som rör matchfixning och oseriös förmedlarverksamhet har inte hamnat på vårt bord. Men vi tittar inte beller efter detta”, Lokal samordnare

”Många anläggningar ligger på platser nära skog med mycket buskar vilket är ett problem på kvällstid”, Föreningsutvecklare lokalt fotbollsdistrikt

Svenska Fotbollförbundet

Det finns i dagsläget 72 specialidrottsförbund som är medlemmar i Riksidrottsförbundet. Dessa förbund ansvarar för att leda, företräda och stödja sina specifika idrotter nationellt och internationellt. Specialidrottsförbunden är av förklarliga skäl olika stora, från Svenska Fotbollförbundet med cirka 1,3 miljoner medlemmar till Svenska Förbundet för Funktionell Fitness med sina dryga 900 medlemmar.

Svenska Fotbollförbundet (SvFF) är Sveriges största specialidrottsförbund med uppgift att främja och administrera den organiserade fotbollen i Sverige, och att företräda fotbollen utanför Sverige. Svenska fotbollförbundet har cirka 3 000 klubbar anslutna med sammanlagt ungefär en miljon medlemmar, av vilka cirka 500 000 är aktiva spelare. Tillsammans står dessa för nära en tredjedel av den samlade svenska idrottsrörelsens aktiviteter.

Inom ramen för denna undersökning har ett sju nyckelpersonsintervjuer genomförts med representanter för Svenska Fotbollförbundet.

Organiserad idrottskorruption och kriminell infiltration

Intervjustudien med representanter för Svenska Fotbollförbundet visar på en sammansatt och delvis motsägelsefull bild av organiserad brottslighet inom fotbollen. Å ena sidan framträder en uppfattning om att vissa problem har minskat eller i vart fall inte är synliga i den dagliga verksamheten, särskilt inom breddfotbollen. Å andra sidan lyfts återkommande att det finns betydande mörkertal, en utbredd tystnadskultur och bristande systematik i uppföljningen, vilket sammantaget gör det svårt att dra säkra slutsatser om problemens faktiska omfattning.

När det gäller organiserad idrottskorruption och kriminell infiltration beskriver flera intervjuade att de i begränsad utsträckning möter denna typ av problem i sitt operativa arbete. Föreningsutvecklare i olika distrikt ger en relativt samstämmig bild av att signaler om sådana företeelser är få, och att fokus i stället ligger på mer grundläggande utmaningar såsom svårigheter att rekrytera ledare och styrelsemedlemmar samt ökade administrativa krav. Denna bild delas även av centrala företrädare, som menar att frågor om organiserad idrottskorruption inte i någon större utsträckning når fram till förbundet, särskilt inte inom den del av verksamheten som rör breddföreningar.

Samtidigt problematiseras denna lägesbild i intervjuerna. Flera pekar på att frånvaron av signaler inte nödvändigtvis innebär att problemen saknas, utan att de snarare kan vara svåra att upptäcka eller rapportera. En återkommande förklaring är förekomsten av en tystnadskultur inom delar av idrottsrörelsen, där känsliga frågor om brottslighet inte alltid förs vidare till distrikts- eller förbunds nivå. Detta bidrar till att kunskapen blir fragmentarisk och att vissa typer av problem inte

synliggörs i organisationens ordinarie strukturer. I detta avseende framstår skillnaderna mellan fotbollens egna erfarenheter och de iakttagelser som görs inom exempelvis Idrottsklivet som särskilt betydelsefulla, då dessa pekar på en mer omfattande problematik i vissa lokala kontexter.

”De kriminella är borta och de goda är kvar, och de har fått allt svårare att bedriva verksamheten i takt med ökade krav och stramare regelverk”, Föreningsutvecklare lokalt fotbollsdistrikt

”Jag har hört om konstiga resultat, men jag har inte stött på det själv”, Föreningsutvecklare lokalt fotbollsdistrikt

”Det finns en tystnadskultur där allt inte kommer fram”, Föreningsutvecklare lokalt fotbollsdistrikt

Rekrytering av barn och unga till kriminella gäng

Avseende rekrytering av barn och unga till kriminella miljöer beskriver flera representanter inom fotbollen att det förekommer återkommande rapporter om försök till rekrytering i anslutning till idrottsmiljöer, särskilt i större städer och utsatta områden. Även i denna fråga saknas dock en systematisk uppföljning, då någon samlad statistik inte försänt än i de fall där enskilda ärenden formaliseras. Det innebär att det inte finns något samlat underlag för att bedöma omfattningen eller utvecklingen över tid. Bedömningarna av utvecklingen är också varierande. Vissa upplever att problemen varit mer intensiva under tidigare perioder, och att situationen stabiliserats något under senare år, möjligen till följd av att föreningar och myndigheter stärkt sitt arbete. Andra framhåller att oron bland föräldrar är fortsatt stor, särskilt vad gäller närvaro av kriminella aktörer kring idrottsanläggningar. Samtidigt finns även röster som inte upplevt denna problematik i sin egen verksamhet, vilket ytterligare understryker variationen i erfarenheter och lokala förutsättningar.

Flera respondenter lyfter behovet av ett mer systematiskt och proaktivt arbete för att förebygga rekrytering av barn och unga. I nuläget beskrivs arbetet som reaktivt, där det finns fungerande strukturer för att hantera inträffade händelser, exempelvis genom relationer mellan förbund och föreningar samt genom visselblåsarfunktioner, men där det saknas ett tydligt, sammanhållet arbetssätt för att förebygga att problemen uppstår. Vidare framhålls att det finns vissa strukturer på plats, såsom relationsbaserat stöd till föreningar och visselblåsarfunktioner som möjliggör att enskilda ärenden kan fångas upp och hanteras.

”Det är väldigt vanligt, men jag upplever att det har lugnat sig. Det var en tid under 2025 då det var tätt med incidenter. Att det lugnat sig kan vara en effekt av att föreningar, myndigheter och andra har vässat sitt arbete”, Centralt placerad person SvFF

”Det finns en stor oro hos föräldrar kring problematiken kring gäng som hänger runt idrottsanläggningar, men jag har ingen uppfattning om omfattningen”, Föreningsutvecklare lokalt fotbollsdistrikt

”Det finns inget strukturerat arbetssätt idag för att förebygga. Om det händer något finns däremot en struktur med relationsbyggande från förbundet gentemot föreningar. Vi har också en visselblåsarartjänst vilket möjliggör uppföljning av de ärenden som kommer in dit, Föreningsutvecklare lokalt fotbollsdistrikt

Steg i rätt riktning

Trots dessa utmaningar beskriver flera respondenter att det skett en tydlig utveckling i arbetet mot brottslighetens påverkan på fotbollen. En central förändring är att arbetet i större utsträckning integrerats i ordinarie verksamhet och gått från projektbaserade initiativ till mer långsiktiga strukturer. Satsningar som Idrottsklubbet lyfts fram som viktiga i denna utveckling, liksom införandet av säkerhetsansvariga i distriktsorganisationerna. Dessa förändringar bedöms ha skapat bättre förutsättningar för kontinuitet och för att arbeta mer strategiskt. Intervjuerna innehåller också exempel på konkreta åtgärder på föreningsnivå. Ett sådant exempel är införandet av trygghetsvårdar vid idrottsanläggningar, vilket beskrivs som ett sätt att stärka kontrollen över miljön och skapa ökad trygghet. Även föreningsutvecklingsprogrammet Kvalitetsklubb framstår som ett viktigt verktyg för att stärka föreningarnas struktur, styrning och förebyggande arbete. Inom ramen för detta arbete har åtgärder såsom införande av trygghetsvårdar blivit vanligare, vilket beskrivs som ett konkret sätt att öka kontrollen och tryggheten i anslutning till verksamheten.

”Det har blivit bättre. Fotbollen och idrotten i stort har flyttat sitt fokus från korta projekt med statlig finansiering i ett år till mer långsiktigt arbete, vilket ger bättre grundförutsättningar att komma åt de problem som finns”, Centralt placerad person SvFF

”Sedan en tid har vi säkerhetsansvariga i varje distrikt”, Centralt placerad person SvFF

”Allt fler föreningar i utsatta områden har trygghetsvårdar som har koll på vilka som rör sig i området. Majoriteten av föreningarna i Malmö har det, men det finns fler exempel; Sättra och Gävle”, Centralt placerad person SvFF

Samarbete med polisen

Samverkan och samarbetet med Polismyndigheten utgör en viktig del av arbetet, även om den beskrivs som varierande i omfattning och kvalitet. Flera respondenter framhåller att det finns etablerade samverkansformer och att kontakterna generellt är goda. Samtidigt pekar man på utvecklingsbehov, särskilt när det gäller att skapa en mer systematisk bild av nuläget och att följa upp genomförda åtgärder. I vissa situationer, exempelvis vid ordningsstörningar, beskrivs polisens respons som ojämn, vilket indikerar att samverkan inte alltid fungerar optimalt i praktiken.

Utmaningar

Utmaningarna som lyfts i intervjuerna är i stor utsträckning strukturella och resursrelaterade. Resursbrist framstår som en central fråga, liksom brister i anläggningar och fysisk miljö, exempelvis otillräcklig belysning och avsaknad av lokaler, särskilt i utsatta områden. Dessa förhållanden påverkar inte bara den dagliga verksamheten, utan även möjligheterna att skapa trygghet i och kring idrottsanläggningarna.

Vidare återkommer kritiken mot en tidigare projektdriven logik, där arbetet varit kortsiktigt och fragmenterat. Flera beskriver att verksamheten i stor utsträckning fortfarande präglas av ett reaktivt förhållningssätt, där insatser sätts in när problem redan uppstått snarare än att förebyggas genom strategisk planering. Detta lyfts som ett centralt utvecklingsområde framåt.

En särskilt viktig iakttagelse som lyfts i intervjuerna är förekomsten av mörkertal. Det finns en uppfattning om att många händelser och problem aldrig rapporteras eller når förbundets kännedom. Tystnadskultur, rädsla för konsekvenser och bristande incitament att rapportera anges som möjliga förklaringar. Även om

visselblåsarfunktioner bidrar till att fånga upp vissa ärenden, bedöms dessa endast ge en begränsad inblick i den faktiska problematiken. Detta förstärker bilden av att nuvarande kunskapsläge är begränsat och att det finns behov av bättre system för rapportering och uppföljning.

Slutligen lyfts frågan bakgrundskontroller som ett viktigt verktyg, både för att motverka kriminell infiltration och för att bedöma lämplighet i föreningsverksamhet. Intervjuerna visar att det i dag finns en relativt tydlig praxis när det gäller vissa typer av brott, såsom sexualbrott i relation till barn och unga, medan andra brottstyper, exempelvis narkotika-, vålds- eller förmögenhetsbrott, som skapar större osäkerhet. Detta leder till svåra avvägningar för föreningar när det gäller lämplighetsbedömningar och åtgärder. Flera efterfrågar därför ett tydligare stöd från Riksidrottsförbundet för att skapa en mer enhetlig hantering. Vilket indikerar ett behov av tydligare riktlinjer på nationell nivå.

*”Vi behöver flera och bättre anläggningar. Många anläggningar i utsatta områden har dålig behysning och många föreningar saknar lokaler i anslutning till sin anläggning”,
Centralt placerad person SvFF*

”Många vill inte prata om brottsligheten inom idrotten. Det är ett stort mörkertal och det finns en påtaglig tystnadskultur”, Centralt placerad person SvFF

”Vi har en visselblåsartjänst och genom den får vi kunskap, men vi har ingen aning om mörkertalen”, Centralt placerad person SvFF

Avslutande reflektioner

Många av de problem med brott och otrygghet som finns i samhället i stort förekommer även inom idrotten. Det handlar om allt från sexuella ofredanden och skadegörelse till våld och hot mot enskilda medarbetare, ledare och förtroendevalda. Det finns också idrottsspecifika problem i form av till exempel huliganism och matchfixning, men även ”kapningar” av hela idrottsföreningar där föreningsdemokratien sätts ur spel. Andra problem handlar om kriminella nätverk med egna idrottsföreningar och seriespelande lag samt korruption och annan grov ekonomisk brottslighet. Även den fysiska miljöns utformning av idrottsanläggningar bidrar i vissa fall till uppkomsten av brott och otrygghet. Till detta kommer andra hot om allvarliga angrepp i samband med idrottsevenemang, ytterst terrorism.

Ovanstående innebär att idrotten, som är Sveriges största folkrörelse, inte bara påverkas av utan också har möjlighet att påverka de förhållanden som bidrar till uppkomsten av brott och otrygghet i samhället.

För att säkerställa att alla inblandade aktörer i form av publik, idrottsutövare och andra funktioner inom idrotten kan erbjudas en säker och trygg miljö före, under och efter en träning eller tävling krävs kunskap om problemens omfattning.

Den här rapporten, som har sitt fokus på den organiserade brottslighetens påverkan på den svenska idrottsrörelsen, är ett led i att få en bättre bild av situationen och de utmaningar som finns inom området.

Resultaten visar att inte en försumbar andel av specialidrottsförbunden och de idrottsföreningar som omfattas av undersökningen har fått kännedom om organiserad brottslighet under det senaste året. Det handlar om allt från organiserad idrottskorruption i form av exempelvis matchfixning till kriminella infiltration och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Av rapporten framgår också att den organiserade brottsligheten inte enbart är ett problem för stora elitföreningar, utan även små breddidrottsföreningar drabbas.

När det gäller olika aktörers arbete framstår det genomgående som mycket spretigt. Polismyndigheten har decentraliserat sitt ansvar och överlåtit åt polisregionerna, polisområdena eller till och med åt lokalpolisområdena att själva prioritera eller bortprioritera frågorna. Dessutom lyser forskarna, med några få undantag, med sin frånvaro. Kvar är de enskilda idrottsföreningarna och alla ideellt engagerade som, ofta utan några rutiner, har att försöka förebygga och hantera allt från rekrytering av barn och unga till kriminell infiltration och organiserad idrottskorruption. Ljuset i mörkret förefaller vara det lokala arbetet som bedrivs av ett antal specialidrottsförbund och RF-SISU distrikt, under ledning av Riksidrottsförbundet, inom ramen för regeringens satsning Idrottsklivet med syfte att stärka idrottens närvaro i utsatta områden. De lokala samordnarna som arbetar inom Idrottsklivet synes många gånger ha en bra bild av situationen och förefaller bedriva ett aktivt arbete med att stötta och stärka föreningarna. Verksamheten bedrivs dock i första hand i de utsatta områdena, och är i stor utsträckning inriktat mot fotbollen. Det är emellertid tydligt att den organiserade brottsligheten även förekommer i andra sporter än fotboll, och inte enbart berör utsatta områden.

Vad är då problemet? Inom forskningen diskuteras ofta hinder för att gå från teori till praktik. Det handlar bland annat om kommunikativa problem där aktörerna inte vet vad som förväntas av dem, kapabilitetsproblem som avser att aktör-

erna inte kan göra det som förväntas samt disponibilitetsproblem som handlar om att aktörerna inte vill göra det som förväntas. I detta fall går det inte bortse från inslag av samtliga av de ovan beskrivna problemen.

Förslag till fortsatt arbete

För att komma vidare och bygga upp tillräcklig förmåga att kunna förebygga, upptäcka och hantera denna typ av organiserad brottslighet inom idrotten krävs en rad åtgärder, allt från regeringen och Riksidrottsförbundet till specialidrottsförbund och enskilda idrottsföreningar.

Regeringen

När det gäller regeringen har Polismyndigheten nyligen (december 2025) fått i uppdrag att kartlägga hur kriminella nätverk infiltrerar idrottsrörelsen, med särskilt fokus på fotboll och korruption. Uppdraget syftar till att identifiera sårbarheter, motverka matchfixning och hot samt skydda föreningsdemokratien. Uppdraget är välkommet, men det behövs ytterligare åtgärder. En sådan åtgärd handlar om att i regleringsbrevet ställa krav på Polismyndigheten att bygga upp en ändamålsenlig organisation på nationell, regional och lokal nivå som säkerställer att Polisen har förmåga att förebygga och utreda organiserad brottslighet inom idrottsrörelsen. I detta ligger också att bygga upp en fungerande underrättelseverksamhet.

Andra åtgärder är att utöka verksamheten inom ramen för Idrottsklivet till att även omfatta fler socioekonomiskt svaga områden än enbart dem som polisen definierar som utsatta, samt att säkerställa att verksamheten i större utsträckning än i dagsläget inkluderar fler idrotter.

Vidare finns ett behov av att stimulera forskningen och den systematiska kunskapsuppbyggnaden när det gäller idrottsrelaterad brottslighet, inte minst vad gäller omfattning och konsekvenser av kriminell infiltration och organiserad idrottskorruption.

Riksidrottsförbundet

Riksidrottsförbundet bör tillsätta mer resurser centralt för att förstärka säkerhetsarbetet med syfte att hålla ihop och växla upp arbetet mot den organiserade brottsligheten inom idrottsrörelsen.

Riksidrottsförbundet bör även ta fram tydliga rutiner i syfte att klargöra hur och till vem specialidrottsförbund, idrottsföreningar och enskilda ska rapportera misstankar om kriminell infiltration samt rekrytering av barn och unga inom idrotten. Motsvarande rutiner behöver tas fram när det gäller hur organiserad brottslighet ska förebyggas och, vid behov, hanteras.

En viktig del är också att se över de olika typer av visselblåsarfunktioner som finns vid Riksidrottsförbundet. Till det kommer att klara ut former för informationsdelning, incidenthantering och samordning vid faktiska händelser.

Vidare är det angeläget att klara ut hur samverkan med polisen ska gå till i praktiken, på olika nivåer. Likaså klara ut hur ett fördjupat samarbete med säkerhetsbranschen skulle kunna hjälpa till att förbättra säkerheten inom idrotten. Inte minst inom det tekniska området med allt frånamerateknik och passagekontroll till underrättelseinformation.

Specialidrottsförbunden

Beträffande specialidrottsförbunden bör dessa i nära dialog med Riksidrottsförbundet utarbeta relevanta styrdokument när det gäller det egna säkerhetsarbetet. Detta omfattar bland annat rutiner för att förebygga, rapportera och hantera organiserad brottslighet i form av kriminell infiltration och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng.

Andra åtgärder handlar om att klara ut hur samverkan med kommunerna och polisen ska gå till i praktiken samt att säkerställa att det vid specialidrottsförbundet finns en eller flera olika utpekade säkerhetsansvariga.

Vidare bör samtliga specialidrottsförbund säkerställa att det finns en aktuell lägesbild, orsaksanalys och handlingsplan när det gäller brott kopplat till idrotten. Detta inkluderar även organiserad brottslighet i form av kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng.

Idrottsföreningar

För idrottsföreningarna är det angeläget att, i nära dialog med respektive specialidrottsförbund, utarbeta relevanta styrdokument när det gäller det egna säkerhetsarbetet. Detta omfattar bland annat rutiner för att förebygga, rapportera och hantera organiserad brottslighet i form av kriminell infiltration, organiserad idrottskorruption och rekrytering av barn och unga till kriminella gäng.

Vidare bör samtliga idrottsföreningar klara ut hur samverkan med kommunerna och polisen ska gå till i praktiken på lokal nivå. Särskilt vad gäller situation på och i anslutning till idrottsanläggningarna utifrån ett barn- och genusperspektiv.

Större idrottsföreningar och idrottsföreningar i utsatta områden bör också säkerställa att det finns en eller flera olika särskilt utpekade säkerhetsansvariga.

Polismyndigheten

När det gäller Polismyndigheten finns det på nationell nivå ett behov av ett tydligare strategiskt ledarskap samt en mer centraliserad och specialiserad verksamhet för att styra, leda och samordna polisverksamheten så att den bygger nödvändig polisiära förmåga att förebygga, upptäcka och utreda organiserad brottslighet inom idrotten.

Det finns också ett behov av att stärka arbetet på regional nivå genom att införliva frågorna inom ramen för verksamheten i de regionala underrättelsecentralerna (Ruc). På motsvarande sätt kan det lokala arbetet förstärkas genom att utveckla och förtydliga rollen för de regionala idrottssamordnarna.

Därtill är det viktigt att Polismyndighetens arbete med att förebygga, upptäcka och utreda organiserad brottslighet inkluderar andra idrotter än enbart fotbollen.

Vidare bör Polismyndigheten ta fram nödvändiga rutiner, processer och system för att säkerställa att det finns relevant statistik över polisanmälningar rörande organiserad brottslighet inom idrotten, vilket saknas i dagsläget.

Till detta kommer att Polismyndigheten, i dialog med Riksidrottsförbundet och specialidrottsförbunden, behöver säkerställa att det finns en aktuell lägesbild vad gäller utsatthet för organiserad brottslighet inom idrotten samt att myndigheten genomför en orsaksanalys och tar fram en aktörgemensam handlingsplan när det gäller organiserad brottslighet inom idrotten.

Kommunerna

Slutligen behöver kommunerna inkludera frågor som rör organiserad brottslighet kopplat till idrotten i det lagstadgade brottsförebyggande ansvaret. Kommunerna behöver också utveckla sitt lagstadgade brottsofferstödande arbete till att också omfatta de som drabbas av brott kopplat till idrotten. Ett sätt att säkerställa en sådan utveckling är att kommunernas säkerhetschefer får ett tydligt utpekat ansvar också när det gäller brottsligheten kopplat till idrotten.

Vid sidan av detta krävs att kommunerna tar ansvar för säkerheten och tryggheten på och i anslutning till befintliga idrottsanläggningar samt att de beaktar frågor som rör säkerhet och trygghet vid utformningen av nya eller vid ombyggnation av gamla idrottsanläggningar; allt för att i så stor utsträckning som möjligt kunna bygga bort brottsligheten och bygga in tryggheten.

Referenser

- Andersson, E. (2022). *Public pedagogy and leadership in sports organisations: Futebol dá força for sustainability?* *European Educational Research Journal*, 21(3), 450–468. <https://doi.org/10.1177/14749041211053721>
- Braun, V. & Clarke, V. (2021). *Thematic Analysis. A Practical Guide*. London: Sage.
- Brottsförebyggande rådet. (2015). *Matchfixning*. Rapport 2015:7. Stockholm: Brå.
- Brottsförebyggande rådet. (2018). *Att motverka otillåten påverkan inom idrotten*. Rapport 2018:9. Stockholm: Brå.
- Brottsförebyggande rådet. (2023). *Barn och unga i kriminella nätverk*. Rapport 2023:7. Stockholm: Brå.
- Centrum för idrottsforskning. (2021). *Idrottens riskzoner – om vägar till trygg och trovärdig idrott*. Stockholm: CIF.
- Europol. (2021). *The involvement of organised crime groups in sports corruption – Situation report*. Haag: Europol.
- EUCPN (2024). *Preventing Youth Recruitment into Organised Crime: insights from a multinational perspective*. Brussels: EUCPN.
- Håkansson, A., Jönsson, C., & Kenttä, G. (2021). *Match-fixing causing harm to athletes on a COVID-19-influenced gambling market: A call for research during the pandemic and beyond*. *Frontiers in Psychology*, 12, Article 712300. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.712300>
- Nylandsted Jensen, S. N., Ivarsson, A., Fallby, J., & Elbe, A.-M. (2019). *Gambling behaviors among Danish and Swedish elite football players*. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 13(1), 130–144. <https://doi.org/10.1123/jcsp.2017-0021>
- Play the Game. (2023). *ClearingSport: Toward better international investigations into sports corruption*. Aarhus: Danish Institute for Sports Studies.
- Play the Game. (2024). *When the silence of sport was broken: How investigative journalists uncovered corruption in sport*. Aarhus: Danish Institute for Sports Studies.
- Podliehaiev, K., Zarubei, V., Kuzmichova-Kyslenko, E., Rymarchuk, O., & Kyslenko, D. (2024). *Types of corruption crimes in sports in the countries of the European Union*. *Retos: Nuevas Tendencias en Educación Física, Deporte y Recreación*, 55, 249–258. <https://recyt.fecyt.es/index.php/retos/article/view/101414>
- Polismyndigheten. (2023). *Idrottskorruption – fenomenrapport*. Stockholm: Polismyndigheten, Nationella operativa avdelningen.
- Statens offentliga utredningar. (2012). *Mindre våld för pengarna: förslag till en ny modell för statens stöd till idrotten*. SOU 2012:23. Stockholm: Kulturdepartementet.
- Statens offentliga utredningar (2013). *Mera glädje för pengarna: statens stöd till idrotten – ett ansvar för framtiden*. SOU 2013:19. Stockholm: Kulturdepartementet.
- Stiftelsen Tryggare Sverige. (2023a). *Brott och otrygghet inom svensk idrott – en kunskapsöversikt*. Stockholm: Stiftelsen Tryggare Sverige.
- Stiftelsen Tryggare Sverige. (2023b). *Brott och otrygghet inom svensk idrott – en lägesbild*. Stockholm: Stiftelsen Tryggare Sverige.
- UNODC. (2021). *Global report on corruption in sport*. Wien: United Nations Office on Drugs and Crime.
- UNODC. (2024). *Game over: Exposing the linkages between corruption, serious and organized crime in sport*. Wien: United Nations Office on Drugs and Crime.
- Vinberg, M., & Rosendahl, I. (2019). *Pengospel inom herridrott på elitnivå – en del av vardagen? En intervjustudie med idrottare, tränare, sportchefer och VD från tre idrotter* (FoU-rapport 2019:2). Riksidrottsförbundet. <https://www.rf.se/forskning>
- Vinberg, M. (2020). *Gambling among athletes and coaches in four elite sports* [Licentiatavhandling, Karolinska Institutet]. Karolinska Institutet. ISBN 978-91-7831-828-5.

Bilaga 1.

Förteckning över granskade dokument

Strategisk plan 2022–2025

Hot, våld och trakasserier inom idrotten

Nationell strategi - Idrott och kriminalitet

Checklista säkerhetsarbete innan och under ett evenemang

Idrottens reglemente om otillåten vadhållning samt manipulation av idrottslig verksamhet

Överenskommelse mellan Riksidrottsförbundet och Polismyndigheten

Avstängning av besökare – handbok

Checklista vid misstanke om oegentligheter

Kontrollpolicy - Om RF:s hantering, kontroll, uppföljning och redovisning av statsbidrag